

Фото Любомира Винника

За “Золотого леопарда” — головний приз Міжнародного конкурсу в Локарно — цього року змагалися 28 картин із Європи, Азії та США, більшість із них — світові прем’єри. Перемогла в конкурсі “Дівчина з нізвідки” французького кінорежисера Жана-Клода Бріссо.

Фільм українського режисера, який здобув другу фестивальну нагороду, є частиною альманаху короткометражних робіт “Україно, гудбай!” компанії “Артхаус трафік”, його частково підтримало Державне агентство з питань кіно. Продюсерами стрічки стали Володимир Тихий, Ігор Савіченко та Денис Іванов. Картину знято в Чорнобилі і Прип’яті в березні цього року. Цей фільм — камерна історія про чоловіка і жінку, які працюють у зоні відчуження. Слабошпицький отримав нагороду під час церемонії закриття фестивалю на Пляцца Гранде з рук голови журі, лауреата “Оскара” британця Марка Піпплоу (автора сценаріїв фільмів “Професія: Репортер”, “Останній імператор”, “Маленький Будда”).

Цього року фестивальна програма в семи конкурсах складалася із 68 короткометражних і середньометражних стрічок молодих незалежних режисерів із країн Європи, Азії, Австралії, Північної і Південної Америки. Фільм Мирослава Слабошпицького — єдиний з країн СНД, відібраний у цю конкурсну програму. До речі, Мирослав Слабошпицький — єдиний українець, який два роки поспіль брав участь у Берлінському кінофестивалі з фільмами “Діагноз” (2009 року) і “Глухота” (2010 р.), а також отримав грант від фонду Хуберта Белса Роттердамського кінофестивалю на створення дебютного повнометражного фільму “Плем’я”.

Ми поспілкувалися з Мирославом Михайловичем про його враження від фестивалю. Ось що він розповів про Міжнародний кінофестиваль у Локарно.

— Особливість цього фестивалю в тому, що він відбувається влітку, в одному зі швейцарських курортних містечок. Локарно — дуже маленьке місто і на відміну від великих фестивалів, як у Берліні чи Роттердамі, там дуже важко сховатися. На цьому фестивалі немає випадкових лю-

Той, хто приручив «Срібного леопарда»

Фільм українського режисера Мирослава Слабошпицького “Ядерні відходи” отримав “Срібного леопарда” на 65-му ювілейному Міжнародному кінофестивалі в Локарно. Кінофестиваль у Локарно, який тривав із 1 по 11 серпня, — один із найстаріших фестивалів, що входить до п’ятірки міжнародних кінофестивалів класу “А” й відбувається у невеликому швейцарському місті на початку серпня.

дей, прямо на вулиці можна зустріти метрів сучасного кінематографа, поспілкуватися з ними. Це один із п’яти найважливіших фестивалів у світі кіно.

— Як Ви йшли до цієї нагороди? Це були кроки відчаю від ситуації у вітчизняному кінематографі чи особистий шлях? Чи стало для Вас несподіванкою рішення журі?

— Усі мої фільми — кроки відчаю. Але саме цього разу мені вдалося не думати про перемогу, тим паче щось пророкувати. І коли серед 28 претендентів журі обрало саме мою роботу — це була приємна несподіванка і велика радість для мене. Під час показу фільму я спостерігав за реакцією членів журі й помітив, що вони його дивляться дуже уважно. В журі люди досвідчені, вони своїх емоцій не показують. А від глядачів фільм отримав справжні овації. І хоча швейцарці народ ввічливий, аплодують усім, але тут були щирі емоції і це надзвичайно приємно.

— Тематика Ваших фільмів соціально загострена, своєрідна “гола правда” про життя в Україні. Чим сьогодні найбільше переймаєтесь?

— Розповів дуже цікаву історію, яку ще не розповідав нікому. На фестивалі ми спілкувалися з американцями, моїми колегами. Згадали про недавню трагедію на прем’єрі фільму про Бетмена. 20 липня чоловік у протигазі та в бронежилеті почав стріляти з вогнепальної зброї по людях, які зібралися подивитися новий

блокбастер. Я поділився спогадами про трагедію 1998 року на прем’єрі фільму “Армагедон” у Червонограді, з 4 загиблими і 16 травмованими школярами та припустив, що в Україні повторення Денверських подій неможливе, адже в нашій країні не можна вільно купити зброю. Американці не могли повірити, що таке взагалі можливо. Це свідчення того, що влада в Україні боїться людей, що у нас немає демократії. Виявляється, що в розвинутих країнах, зокрема в США, кожен повинен тримати вдома зброю, щоб у разі потреби захищати свою країну. Це стало для мене відкриттям і приводом для роздумів — у якій країні ми насправді живемо?

— Чи збираєтесь й далі брати участь у світових кінофестивалях? Про що наступний фільм, яким Ви плануєте вразити журі конкурсів?

— Маю надію створити найближчим часом повнометражний фільм “Плем’я”, який став одним із переможців другого відкритого конкурсу на отримання державного фінансування. Це буде стрічка, в центрі сюжету якої інтернат для глухих. А на українську прем’єру “Ядерних відходів” чекайте в жовтні в рамках міжнародного кінофестивалю “Молодість”, у листопад фільм вийде в прокат як частина альманаху короткометражних робіт “Україно, гудбай”.

Підготував Євген БУКЕТ

ЩОДЕННИК СПРОТИВУ

2–4

“МОВНА КАРТА” І ПЕРЕПИС

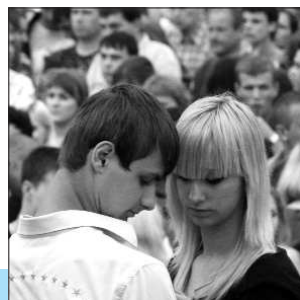
7

ПОЕТИЧНА АНТОЛОГІЯ “СТРІЛА”

8–9

ІЗ КНИГИ ПЕРЕТЛУМАЧЕНЬ

10

БЕЗКУЛЬТУРНІСТЬ ПОРОДЖУЄ МОНСТРІВ

11

Підписання одіозного мовного закону Ківалова—Колесніченка—Литвина—Януковича викликало й дивну реакцію з боку тих, хто начебто вболіває за нашу державну мову. Дехто мало не всю вину за з'яву цього новітнього валуєвсько-емського указу приписав... групі представників інтелігенції, яка напередодні підписання закону Януковичем мала з ним зустріч у Криму. До цих людей радикали вже пред'явили претензії: чому це Драч, Мовчан, Жулинський та інші учасники зустрічі не заблокували підписання цього закону. Треба було, мовляв, Президенту виставити суворий ультиматум, а вони, наївні, повірили, що Янукович глибоко сумнівається щодо закону і таки його не підпише.

До таких гучноголосих мудрагелів можна б пред'явити контр-претензію: чому ж це вони два з половиною роки тому “не заблокували” прихід до влади відверто антиукраїнських сил в особі Януковича і його команди? Напевно ж, одні з теперішніх крикунів голосували за самого Януковича, інші за декоративних кандидатів, яких виставили регіонали, треті стали “противсіхами” або зовсім не прийшли на вибори на радість мастакам виборчих фальсифікацій.

Весь цей лемент дещо нагадує модні в останні тижні нападки на об'єднану опозицію, які викликають лише велике задоволення у влади. Ура-патріоти пред'являють

Маски скинуто

опозиції претензії, що та не змогла “заблокувати” ухвалення цього закону в залі парламенту. Найпростіше відповів на це один із лідерів опозиції Анатолій Гриценко, ще в день так званого “голосування” в Раді: всі ті “блокування” і “ламання мікрофонів” — просто ігри. Ну, поламали мікрофона Мартинюкові, він спокійно протяг “голосування” з крісла Литвина. Заблокували трибуну — Мартинюк всядеться в залі у крісло котрогось з депутатів і проведе голосування звідти, і так уже було, пригадайте приведення до присяги омбудсмена. Врешті, зазначив Гриценко, якщо заблокуємо двері і вікна парламенту, то так звана правляча коаліція збереться на Банковій і проголосує що завгодно в Адміністрації Президента, філією якого вона і є.

Так що питання **в тому, яка це Верховна Рада**. І стократ права Юлія Тимошенко, як би хто до неї не ставився, яка заявила: треба просто негайно переобрати цю Раду на осінніх виборах і новому парламенту тут же скасувати одіозний мовний закон.

А зустріч представників інтелігенції з Януковичем у Криму викликала нападки й з іншого флангу, від відвертих україножерів. Вони розродилися заявою на адресу Президента, в якій дорікнули йому, що то зовсім не та інтелігенція, з якою йому треба

щось обговорювати. Точніше, окрім цієї інтелігенції є й інша, яка палко підтримує скандальний мовний закон.

Хочеться одразу погодитися з тим, що інтелігенція є різна. Є, наприклад, народна артистка України, котра йде на вибори під другим номером у списку партії регіоналів, що готова запродаати і народ, і Україну. Є всякі...

Але час назвати поіменно цю компанію, що провела на тому тижні в київському представництві Російського інформагентства (а де ж іще) своє зібрання. На чолі списку — відомі україножери: журналіст Олександр Чаленко, Олесь Бузина, Володимир Корнілов, директор Української філії Московського Інституту країн СНД. Нещодавно цей заклад отримав державний статус, і відтепер у нашій столиці діє пропагандистська установа на кошти держбюджету Росії. А ще — політологи Ростислав Іщенко і Олег Бондаренко, композитор Володимир Бистряков, письменник Михайло Загребельний. Нарешті Мирослава Бердник, журналіст і блогер, давно помічена в проросійських зібраннях. Так, це донька Олесь Бердника, письменника, дисидента, політв'язня, який стільки зазнав від комуно-російського режиму, і прихильником якого раптом стала його донька. Як бачимо, інтелігенція досить

сумнівного гатунку, але, як кажуть, чим багаті...

Це зібрання цікаве хіба тим, що холопи інколи вимелюють язиками те, про що пан волів би промовчати. Так-от, ця публіка відверто нагадала Януковичу, хто він є у мовному і загалом національному плані. І навіть дорікнула йому за зустріч у Криму (цитую звернення до Президента в оригіналі, на рідніший цим інтелігентам мові): *“Почему же при обсуждении языкового закона Вы уделяете внимание лишь одну точку зрения?”* І далі: *“Мы, представители интеллигенции Украины, обращаемся к Вам с призывом встретиться не только с теми, кто является однозначным противником официального двуязычия в этой стране, но и со сторонниками этой идеи, благодаря которой Вы, собственно, и стали Президентом”*. Ось так прямо й нагадали Януковичу, що він, власне, став президентом, не в останню чергу завдяки підтриманій ним ідеї “двоязычія”.

І правда, нащо вона, ота “половинчастість”, якісь хитання? Обіцяли двоязыччє — виконуйте. А то ще імітуєте якісь сумніви щодо одіозного закону. Може, він справді недостатньо “двоязычний”? Тоді треба негайно ж, у вересні, внести до нього потрібні зміни.

Ось так палкі прихильники влади мимоволі зривають із неї ж маски.

А дехто зриває маски з самого себе. Наприклад, Віктор Медвед-

чук, цей релікт кучмізму, який раптом виринув із політичного нафтаїну і вже більше року розкошує на величезній кількості недешевої вуличної агітації, проповідуючи якийсь “Український вибір”. Якщо комусь цей “вибір” видається затуменним та абстрактним, то днями Медведчук вніс ясність. Він так прокоментував новопідписаний мовний закон, що, напевно, викликав недоволення у своїх внутрішніх і зовнішніх хазяїв — ну, нащо ж так відверто? Цитую:

“Віктор Медведчук: Двомовність як факт встановлено законом.

“...І той факт, що тепер російська мова має законодавчо закріплений статус, — важливий крок в напрямі надання йому статусу державної. Громадський рух “Український вибір” буде продовжувати займатися просвітницькою роботою в суспільстві, присвяченій ролі і місцю російської мови в Україні... Саме освічене і толерантне ставлення до мови, якою говорять десятки мільйонів українців, стане основою для того, щоб російська мова отримала зафіксований в Конституції України статус державної”.

Просто, цинічно і відверто: російській мові треба надати статус другої державної і закріпити це в Конституції України. А фактично вже й зараз, згідно з Медведчуком, двомовність встановлена новохваленим законом. Маски “радетелєй” за мови національних меншин можна вже скинути...

Активістів харківського мовного Майдану влада переслідуює за їхні переконання

У Харкові триває безстрокова акція протесту, попри намагання її зупинити місцевою владою. Харківська міська рада подала позов до адміністративного суду на харківський осередок “Молодої Просвіти” та Спілку української молоді, аби заборонити мовний Майдан, який суд задовольнив. 10 серпня 2012 р. харківська міліція оточила пікетувальників і змусила їх зійти з майдану Свободи. Пікетувальники перейшли до пам'ятника Тарасові Шевченку і продовжили безстрокову акцію протесту.

З понеділка 13 серпня переслідування активістів харківського мовного Майдану продовжилось. Ввечері за позовами харківської міськради судді Харківського окружного адміністративного суду винесли ще дві постанови про заборону акції. Отже, загальна кількість судових заборон — вже п'ять. Також є три судових рішення щодо адміністративної відповідальності організаторів та активних учасників мовного протесту.

Резолюція мітингу протесту проти Закону № 5029-VI “Про засади державної мовної політики”

Ми, учасники мітингу, висловлюємо рішучий протест проти Закону №5029-VI “Про засади державної мовної політики”.

Вимагаємо:

Генеральній прокуратурі України і Службі безпеки України розслідувати злочинну антидержавну діяльність Віктора Федоровича Януковича, нардепів Колесніченка, Єфремова, Ківалова й усіх причетних до злочинного ухвалення цього закону.

Закликаємо:

Усіх небайдужих громадян до

протестних законних акцій і заходів, які не даватимуть упровадити мовний закон доти, поки його не буде скасовано, а саме:

1. Ігнорувати впровадження зазначеного закону.
2. Гуртуватися навколо українських громадських рухів, організацій, партій.
3. Поширювати правдиву інформацію про ситуацію в Україні.
4. Активно працювати на зниження рейтингу Партії регіонів, інших партій, кандидатів у депутати, котрі підтримали протиправний закон.
5. Агітувати знайомих за свідоме голосування проти злочинців у владі.
6. Брати особисту участь у майбутньому виборчому процесі як громадські спостерігачі, члени ДВК, журналісти задля унеможливлення фальшування результатів.
7. У разі фальшування виборів їхати до Києва з метою недопущення незаконного приходу до влади фальсифікаторів.
8. Стимулювати попит на українськомовні ЗМІ й популяризувати українську мову особистим прикладом.
9. Активізувати й розширити українське культурне життя шляхом представлення якнайширшому загалові творчих надбань українського народу.

Заявляємо про продовження безстрокової акції протесту харківців проти мовного закону, яка триває безперервно від 3 липня 2012 року, попри протидію влади.

Порятуку мову — збережи державу!

Майдан на захист української мови, Харків

Лідер Компартії України та її фракції у парламенті Петро Симоненко вихопився із заявою про те, що треба змінити Державний Герб і Гімн України. Окрім давньої ненависті до нашої державної символіки, до всього національного і нашої незалежності, такі заяви лідера комуністів викликані, звичайно ж, тим, що йде виборча кампанія, а сказати виборцям практично нічого. Недавно я слухав виступ Симоненка на черговому мітингу. Головне і єдине, що він озвучував слухачам, можна вкласти у два слова: “Геть олігархів!” Все це смішно, якби не було так сумно від того, наскільки комуністам вдається затуркати людей. Бо вся ота риторика головного комуніста спростовується лише одним судженням. Досить було вказати Петру Симоненку, що якраз він є головою однієї з трьох фракцій правлячої коаліції парламенту. Тої самої, що штампує потрібні олігархам закони, призначає уряд, який у нас резонно називають урядом мільйонерів, якщо не мільярдів. Тому всі ці гнівні спічі про багатів, олігархів, які пограбували народ, — демагогія, розрахована на затурканих людей, якими комуністи своїх виборців і вважають.

Доводиться, окрім “Геть олігархів!”, вигадувати ще щось. Наприклад, “Геть Герб і Гімн!”. Не дивує і пропозиція Симоненка, що це, мовляв, має вирішити на референдумі народ. Посилання на нього у “захисників народу” на першому плані. Не марно ж і “слоганом” своєї виборчої кампанії обрали “речовку” (звісно, російською) “Верньом страну народу!”, багаторазово повторювану тим же Симоненком на мітингах. Красиво звучить! Правда, “повертаючи країну народові”, на завадило б повернути йому й награвоване у нього, зокрема й руками та голо-

Хто і як зустрічав Гітлера?

сами в парламенті самих же комуністів.

Але все-таки, що ж не влаштовує Петра Миколайовича в наших Державному Гербі і Гімні? Ось його перше пояснення: держава не може існувати під символом, “із яким зустрічали Гітлера під час війни”. Очевидно, йдеться про спроби українських націоналістичних організацій у перший період війни спробувати домовитися з німецьким режимом про відтворення в якійсь формі української державності на звільнених від московської окупації українських землях. Із цього, як відомо, нічого не вийшло, і врешті ОУН та її бойова організація УПА змушені були боротися проти обох окупантів — радянського і німецького.

Але якщо вже згадувати, хто і під яким прапором і гербом брався за фашистською Німеччиною, зустрічався з її лідерами, то найперше треба назвати Радянський Союз, його компартію, комуністичний режим. Саме на цьому режимові лежить відповідальність не лише за терор проти власного народу, а й розв'язання спільно з фашистами найкривавішої в історії людства Другої світової війни. І саме під червоним радянським прапором і дуже подібним червоним нацистським майже два роки браталися два режими. Від серпня 1939 року, підписання Пакту Молотова—Ріббентропа, від вересня того ж року, коли Німеччина, нападом на Польщу почала Світову війну, а невдовзі, ударом по Польщі зі Сходу в цю війну втягся й СРСР, і аж до червня 1941 року, коли два тоталітарні режими скреснулися між собою. Саме в ці майже два роки (втім, як і перед цим) була тісна співпраця двох режимів, щедre постачання фашистам радянського продовольства і сиро-

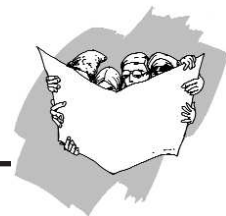
вини для армії, спільне навчання радянських і німецьких офіцерів, врешті сумновідомий спільний військовий парад восени 1939-го у Бресті, над яким майорили обидва червоні прапори.

А ще більш цинічною є друга мотивація, яку Симоненко назвав для заміни нашого Герба і Гімну. Виявляється, “під цією символікою убивали безвинних людей”. Це вже просто блюзнірство — чути таке від лідера партії, яка офіційно назвала себе правонаступницею КПРС і її складової — КПУ (навіть нумерація з'їздів нинішньої компартії продовжує нумерацію попередньої). Партії, яка була основою тоталітарного режиму, що знищив десятки мільйонів істинно БЕЗВИННИХ людей.

Все це нахабство свідчить лише про одне: надто довго ми в Україні цяцькаємося з цим залишком тоталітарного минулого — компартією. Не заборонено досі її існування при безлічі підстав для цього. Не проведена люстрація, тобто очищення державних структур від комуністичної скверни. Врешті, не проведено бодай громадського суду над комуністичним режимом, той же Нюрнберг-2, про який наші демократи балакають уже два десятки років.

Щоб не було в парламенті таких, як Симоненко — колишній другий секретар Донецького обкому КПРС, нині голова парламентської фракції, що входить у правлячу коаліцію, як Адам Мартинюк — колишній перший секретар Львівського міськкому КПРС, нині перший заступник голови парламенту. І тоді панам--товаришам симоненкам і мартинюкам буде не до референдумів про герби і гімни.

Матеріали підготував
Петро АНТОНЕНКО

Посягання на духовне надбання людства

Сергій І. ТКАЧЕНКО,
кандидат філологічних наук,
член НСПУ

Як громадянин України, який протягом багатьох років працював у Штаб-квартирі міжнародного співтовариства, висловлюю глибоку тривогу та обурення у зв'язку з ухваленням Верховною Радою (з кричущими порушен-

нями її регламенту) проекту неоколоніального закону Ківалова—Колесніченка, згідно з яким в окремих регіонах України 10 % росіян визначатимуть долю 90 % українців. Цей розкольніцький закон, підписаний президентом, спрямований на маргіналізацію української мови й культури, на розчленування соборної української держави. Як фахівець у га-

лузі мовознавства і перекладач із десяти романських і десяти германських мов, заявляю, що за своїм багатством українська мова не поступається іншим світовим мовам, а то й значно перевершує їх. Українська мова — невід'ємна складова частина світового духовного надбання. Хотілось би нагадати всім, хто відкрито чи позаштатково причетний до підкилимної розробки, бульдозерного продавлювання і шахрайського ухвалення цього закону, що їхня діяльність — злочин не лише проти українського народу, а й проти всього людства.

На межі розбрату та зради

Іван ЗАХАРЧЕНКО,
член НСПУ, Київська обл.

Розбрат і зрада — трагічні сторінки нашої історії. Не заглиблюватимемося у них, бо й сьогодні на тій межі стовбичать люди, які показують приклад розбрату і зради. Відвертаймося від таких, вони, мов безумці, йдуть дорогою зла, земля під ними вгинається, не хоче їх тримати.

Тому ніхто не здивувався, що на тій межі опинилася людина, яка запевняла, що вона буцімто потрібна Україні. Тепер стоїть перед Україною і полохливо кліпає очима. Сором можна переключити, а ганьбу — ніколи.

Коли люд бідує, терпить кривду і знущання, владні чини, які розуміють це, ніколи не накинуть на мову, аби пошматувати духовне тіло народу. Ми невпинно сповзаємо до прірви, але не все мудро зважимо — терези розуму зіпсовані. Аби пришвидшити трагедію, ківалови й колесніченки прагнуть зруйнувати мовну основу нашого існування. Тоді їм буде легше душити нас.

Істинно ті, що показують свої ікла, ніколи не спізнають, що таке мова повна чарів своїх, ким і з якого матеріалу вона зіткана? Тут потрібно великого серця, а хто має його, не стане топтати мовний Едем, а зберігатиме і шануватиме його Божественну суть.

Та присмалена гріхами еліта не сподівалася, що мова, яку надумали ув'язнити, здатна одним словом пробудити народний гнів, що не затихає і досі. Хай стережуться, вогнище, яке самі розпалили, спопелить їх. І час розплати настане. Люди змучилися терпіти і жити на руйновищах, а владному молоху, що лютує, не віддамо у жертву рідну мову.

Дратує сказане головним диригентом регіоналів: “Оцените красоту игры. Мы их развели, как котят...” Це не мова державного мужа, а шулерський “язык” ватага, що служить боввану, якого вважають неперевершеним. Насправді він слабкий, та ще слабкіші ті, що гнуть і догоджають. Тому словесна самовпевненість пана Чечетова поспішна і провальна. “Тушок” і народних перекінчиків, може, й розводите “как котят”, але народ, ще стоїть за вашими спинами, не розвести. Це твердиня, нескорена міць, об яку розбиваються ще й лихіші задуми.

Інколи здається, що за тріумфальним помахом руки, гряде команда: “Братва, вперед!”, але головна “братва” не сидить там, у неї власні клопоти, все передоручили тренуваним кнопкодавам,

які, мов заведені, натискають потрібну... У такий нехлюйський, безвідповідальний спосіб вирішують долю країни, народу і кожної людини.

Поруч із кнопкодавами дислокуються червоні лицедії, що постійно у живе тіло країни заганяють свої отруйні жала. Брехня і продажність — головна тактика їхнього виживання. Ми натерпілися, зазнали від них мук і страждань, але шкода, що не поквиталися з ними. Тепер вони безчинствують, проявляють бандитські замашки — хапати за горло й душити. Спадковість! Більше 70-ти літ чинили жорстоку репресію впереміш із облудною брехнею про світле майбутнє. Ось і маємо його! Сьогодні, лізучи до влади, щоб чинити безладдя, використовують із більшовицького арсеналу потріпані гасла і фрази, аби затовкти, затуркати ними змучений люд.

Правда, тепер вони ніщо, лакеї, котрих використовують у своїх цілях темні сили. Слуговуючи їм, чинять провокації, на своїх збіговиськах помпезно вшановують злочинців минулого віку, що чекають народного суду. Невинно пролита кров не прощається...

Таким, звісно, не потрібна наша мова. Вони, скаженіючи, разом із затятими русифікаторами, тягнуть Україну на Голготу. Прагнуть, як то було, все перевернути, перевернути сторчма. Жовчна захланність надто шкодить нашій

суверенності. Та оце бродіння, оцю штучну стихію збурення міг би одним пальцем погамувати гарант держави. Але він не в той бік дивиться. Вичікує. Однак Росія, що пильнує Україну, мов кіт спійману мишу, не поспішає поцінувати старання яничарів.

Зараз, перед обличчям загрози, нам слід єднатися, зміцнювати національні позиції, бо життя без рідної мови може стати нашим кінцем. Двомовність — трутизна, що неодмінно спричинить двоєдушність, і Україна перетвориться на Вавилон. Ми й так занепали, а такого розгардіяшу, що відбувається нині, не було віками. Україну загризли до кісток. Пожежа не накоїла б такої шкоди, якої завдали свої продажні вкупі з прибудною сволотою. Їм не терпіться, риють під нашу землю і мову. Будемо дрімати, візьмуть нас голими руками. Важкою буде доля наймитів.

Окрім усього, нас лишають єдиної можливості, аби державна мова стала запорукою єдності і незламності України та її народу. Задіяно ворохобні підступи й наміри. Людей, озлоблених життям, зводять лобами, дратують, цькують, а вони, де б стямитися, гризуться між собою, топчуть одне одного. Цей бедлам, що створює влада, впаде Божим каменем кару на неї. Бачать усі як “...вони хліб безбожжя їдять і вино грабежу попивають”.

Розкоші, через які вони забу-

Фото Олександра Литвиненка

Фото Олександра Литвиненка

ли про державу й суспільство, то праця обкрадених і знедолених. Дивишся на казкові маєтності й відчуваєш, що це не від Бога, а від диявола, що споганює людину, затьмарює розум і совість, пробуджує хижацькі інстинкти. І відбувається неймовірне, людина втрачає почуття міри, гребе, гребе, а їй все мало...

Думаєш: чи було щось подібне в цьому світі? Пригадується Чаушеску, румунський диктатор... Та пагубна невиситимість, як би гарно не розпочиналась, має трагічний кінець.

Мене непокоїть молодь, яка не готова до рішучих дій. На стадіони, різні збіговиська приходять тисячі, а під Українським домом, який у цей грізний час мусив би вулканом вирувати, стоять одиниці, але недержимих, справжніх і мужніх, що голодним протестом нагадують владі: зійдїть з дороги, недоруйновуйте Україну! Це не фальшиві корчагинці, вони переповнені любов'ю до своєї Вітчизни. За цієї темної години тільки молоді потрібно дбати і думати про завтрашній день, про своє майбутнє, яке нагло забрано й поглумлено.

Соціальна апатія, що нині вкорінюється, — ворог молодого духу. Вона стомлює серце, затьмарює розум, і людина не бачить і не чує омани, не повстає, не рятує себе від повзучого зла і напасті. Бездіяльність і нерішучість скорила, прив'язала молоду паросль. А Україна чекає молоді сили, живого духу, без яких їй не звестися на руїнах сліз і гора.

Моральний занепад — від лихого, який насаджують апологети світового панування: “Мы будем братья за людей с детских, юношеских лет, главную ставку будем делать на молодежь, станем разлагать, растлевать, развращать ее. Мы сделаем из них циников, пошляков, космополитов”.

Оця людиноненависницька маячня, що ходить світом, народилася не в світлій голові. Від неї, що споганює життя, слід відхрещуватись, як від злої сили, яка водить людей лабіринтом безнадії і безпросвіття. Люди не витримують, падають від алкоголю і наркотиків, грузнуть у болоті

сексуальних розваг, приправлених СНІДом.

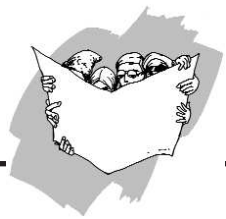
А де наші молоді таланти, новітні “інженери людських душ”? Де їхнє віще слово, гартоване у горнилі життя? Чому воно не працює на Україну? Саме та година, щоб воно пробудило нашу людність, не давало гнутися і падати. Не чути його, лине щось тривіальне...

Хвала Богові, що маємо титанів розуму і духу: І. Франка, Лесю Українку, Т. Шевченка. З ними певніше, ніж із сучасниками. Вони — наша розрада, наша духовна дорога, оберігаймо їх від почвар, що лаштують їм забуття. Хто нині живий стане замість них на варту України? Ніби нікого й поставити. Збідніли ми на мудромовців і правдолюбів.

Інтелігенція і освітяни, що під табачниками, теж принишкли. Важко їм і на душі, і в житті. Сковані, незабезпечені, хоча й покликані вчити юні душі шанувати святині свого народу, збагачувати духовний світ, тягнутися до квіту мудрості, любові, добра...

Щось не виходить, гальмуються гарні пориви, плани, і прикладів захоплюючих нема. Гасла на кшталт “Бандитам тюрми!” травмує молоде покоління. Хіба не страшно? Життя серед бандитів, серед великої неправди споганює світлі думки і чисті мрії.

На завершення скажу: якщо ми коритимемося і слухатимемо ківалових—колесніченків, уготовуємо собі дорогу до пекла. За природою ми не здатні, у нас нема таланту топтати чи зневажати чужу мову. Але щоб був спокій, не дратуйте і не принижуйте нас. Ми росли і розвивалися під гнітом. Цвіт нашої нації постійно вигублювали, а страх робив зрадників, або, як нині кажуть “тушок”, які, рятуючи свої шкури і привілеї, вкрили себе вічною ганьбою. Ставши незалежними, ми хочемо мати свою мову, бо маємо свою державу — Україну, але не виборили української влади. Вибори — останній шанс позбутися рабства, очистити землю від всеїдної сарани. Чи настане той день? Настане, якщо боротимемося і перемагатимемо!

Лариса МОРОЗ,
доктор філологічних наук,
професор

Де їхній інстинкт самозбереження?

...Чогось я таки не розумію, не годна збагнути...

...Ні, розумію, чому саме у день прибуття церковних гостей наприкінці липня телеканал духовних програм “Глас” (винятково російськомовний, як, утім, і більшість телеканалів України) показав цей фільм (не “зловила”, на жаль, його назви): хотіли виявити свою гостинність. Не розумію самої суті показаного. Не розумію, чому в селі Кислівка Таращанського району Київської області будуються (впродовж 10 років!), та вже й функціонують, церква і монастир “Святих царствених мучеників”. Може, хтось подумає, що йдеться про закатованих імперією впродовж 358 років борців за волю України?.. Аж ніяк! Наші земляки (чи люди, завезені сюди? Адже ясно, що триває потужний вплив на наших людей, а найбільший — на дітей!) моляться за останнього царя Росії та його сім’ю, по-звірячому розстріляних більшовиками... Зрозуміло, що жодна нормальна людина не може схвалити те підступне вбивство. Але чи вже так мало місця у Росії для таких храмів-монастирських комплексів, мало їхніх співвітчизників, аби молилися за тих, кому перед смертю помолитися не дали? (Чи то нам так показують, що вся оця “територія” й досі є російською, імперською власністю?) Хоч би хто з істориків (чесних, справжніх) розповів мені, які заслуги того царя перед Україною і яка провина України у його вбивстві...

Натомість, майже здогадуюся, чому в день відкриття Олімпіади у Лондоні канал “2+2” майже півдня зомбував глядача серіалом “Заговор кукловодів”, де значну частину присвячено викриттю

британської розвідки, яка, виявляється, вже мало не століття що тільки не робить, щоб зруйнувати Росію... Навіть російсько-японську війну спричинила (про Першу світову щось таке я вже колись читала). Навіть убивство Распутіна організувала, бо ж він не радив цареві ув’язуватися у війну... Ну припустімо, що тут якусь роль могли відіграти чийсь приватні інтереси (а за те, як завжди, розплачувалися цілі народи й країни). Але що то за імператор, який не може ухвалити розумного розсудливого державного рішення без поради неписьменного селянина? (Чи нам, за давньою звичкою імперських пропагандистів брехати, щось досі недорозповіли про цього селянина? І далі брешуть, аж вуха в’януть?..)

Ще толком і не натішившись викриттям Великої Британії, анонімні автори фільму заповзялися у найвідворотніших барвах “розмальовувати” явище фантастичне — “рептильну цивілізацію” (тобто, зміїну, гадську). Вони, оті плазуни, що набули людської зовнішності, мовляв, прибули з глибин космосу — для того, щоб пограбувати нашу планету, бо для їхніх світів дуже потрібне наше (земне) золото. І вони, “викачуючи” золото, водночас відволікають нашу увагу казочками про... прибульців — зелених, сірих і ін. та про їхні НЛО... (А між іншим, у попередні дні у серіалі “Секретная территория”, як і тут, науковці Російської академії наук так само всерйоз розповідали про здобутки уфологів — і російських, і зарубіжних. І навіть голос диктора, що озвучував закадровий текст в усіх фільмах, про які ведуть мову, — один і той самий, лише інтонації змінюються: то схвалення виражають, то викриття...)

Фото Олександра Литвиненка

...І спробуйте вгадати: про яку країну розповідають такі жахи... Усе те — про США!!! Та й загалом, за їхніми словами, про “англо-саксонський світ”. Колоритні у своїй огидності деталі я спеціально одразу викидала з пам’яті (не хочу негативом засмічувати голову!). Можу лише одне повідомити: вони надто нагадували “совкову” пропаганду.

Звучало й запитання: “Хто врятує світ?” Звісно ж, Росія, — адже то найдуховніша, найсвятіша у світовій історії держава! Морально досконала, бездоганна... З’явився, щоправда, маленький реверанс у бік Шамбали, але головним чином тому, що про неї писали росіянки О. Реріх, В. Крижановська, О. Блавацька (останні дві родом з України).

...Машина пропаганди набирає швидкості. Обхідні шляхи стають дедалі ускладненішими, але мета не змінюється...

Я щиро зичу Росії загалом і кожній людині в ній усілякого добра і процвітання. Але не можу зрозуміти зокрема такого. Люди, які у нас в Україні вперто ведуть антидержавну діяльність, ухвалюють закони антиукраїнської спрямованості (такі, наприклад, як нещодавно “прийнятий” закон щодо мов, наслідки якого навіть страшно уявити — чистісінька валуєвщина) — чого вони домагаються? Щоб зникла наша держава, щоб стала знов генерал-губернаторством великої імперії? Не дай, Боже, звісно, але — що, як раптом станеться?.. Де тоді будуть усі вони?! Що робитимуть?! Чиститимуть чоботи (які один відомий політик збирався ополіскувати в Індійському океані)?! Ну, ще можу зрозуміти, що їм бракує чи то знань історичних (про ті понад 100 заборон царських чиновників на українську мову), чи інтелекту, щоб самостійно “вирахувати” можливі чи й неминучі наслідки. Але не можу збагнути: де їхній ІНСТИНКТ САМОЗБЕРЕЖЕННЯ?! Невже знищений нечуваним багатством, яке так швидко опинилося в їхніх загребутих руках?.. Чи тим підлітковим захопленням, тріумфом від “бліц-крігу” на території противника, тобто людей культури — цілком протилежної їхнім “пальчики-ріжками” і щенячій радості: “ми їх зделали, как котят!!!” Тобто, “мий шастя” цілком засліплює у дитячій грі... А на вигляд же ніби дорослі люди! За їхніми власними твердженнями — професіонали... НЕ РОЗУМІЮ!!!

Василь СЕЛЕЗІНКА,
заслужений діяч мистецтв України,
член Чернівецького облправління ВУТ “Просвіта”
ім. Т. Шевченка

Щодня по телевізору крутять по кілька разів ролики Наталії Королевської, які закінчуються неграмотно написаним закликом: “Україна — вперед!”. Оскільки це звертання, то мало б бути “Україно, вперед!”, але Королевська українською не говорить, хоч так-сяк її знає. Та й прізвисько її звучить не по-українськи. Мало б бути — Королівська, а вона Королевська-я. Але то її особиста справа.

Під час сепаратистського Северодонецького збіговиська вона була серед активних учасників. Потім навіть утекла кудись у Москву, очевидно, побоюючись покарання. Нещодавно її виключили з фракції Ю. Тимошенко. Не зважаючи на це все, вона раптом спалахнула палкою любов’ю до України. Її тепер повно скрізь. На шоу Шустера Королевська шість разів підряд у центрі уваги. На підлогу стелять синьо-жовті доріжки. У Петербурзі на економічній нараді — Королевська, на зустрічі з іноземними діячами — Королевська. Виникає запитання: звідки в неї так багато грошей? Адже за показ роликів по телебаченню потрібні шалені гроші, не кажучи вже про вели-

чезні бігборди та інші агітаційні витрати. Чи не партія регіонів через своїх олігархів їй підкидає? Королевська — це, очевидно, їхня потаємна “пешка”, яку вони хочуть просунути по шаховій дошці політичних ігор, довести до кінця, щоб вона стала “королевою”. Вона ж натякає на об’єднання з Росією, але робить це так, щоб чужі не дуже помітили, а свої здогадалися.

Яка ж різниця між Королевською та Партією регіонів? Ті обіцяли покращання життя “вже

свинячого життя. Королевська не знає, що у 30-ті роки минулого століття в Росії існувало понад 2 тисячі українських шкіл, а зараз — жодної. То чого ж нам перед ними грати дурних демократів, податливих гнучкошиєнків? Краще взяти за приклад та й перевести всі наші російськомовні школи та інші навчальні заклади на українську мову навчання. Коли п’ята колона почне бунтувати, а з Москви почуємо крики про права людини, відповідь готова: росіяни в Україні мають такі ж (як-

Москві 12 мільйонів мешканців. З них лише три мільйони християни, решта — мусульмани. Отже, їм потрібна Україна для розширення імперського “руського міра”, для придбання працьовитих людей, сумлінних воїнів. Путін заявляє, що Росія закінчується там, де закінчується російська мова. За цією логікою й Україна є нібито Росією.

Нам треба позбутися цього феномену. Як? Заборонити їм розмовляти російською? Ні. Нехай собі говорять. Негайно поча-

Непоправних верховодів шовінізму, таких, як Єфремов, Чечетов, Колесніченко, Ківалов, Табачник, Бондаренко, Богословська, Вітренко, Харченко, Добкін, одеський очільник держадміністрації, одеський єпископ та їм подібних не судити, щоб не годувати ще цих нероб у тюрмі, а позбавити їх українського громадянства і вислати за межі України. Тоді, як співалося колись у дуже поширеній пісні, “стане Україна вся чиста без сміття, і буде в Україні нове вільне життя...”

Очистити українську територію від іноземних окупаційних військ, денонсувавши незаконно ухвалені харківські угоди, щоб Янукович не роздавав українську територію як свою власність. Хто зараз спроможний зробити такі кардинальні зміни? Влада? Ні. Її підставні особи на кшталт Королевської? Ні, бо її це взагалі не цікавить. Об’єднана опозиція? Ні. Вона недостатньо цікавиться духовними справами. Права опозиція? Ні, вона надто ліберальна і не дуже рішуча. Партія “Свобода”? У неї є козацький дух, завзятість, національна свідомість, але у всеукраїнському масштабі в неї, мабуть, ще замало сил.

Пасивний протест українства потрібний, але водночас необхідний рішучий, навальний, діловий контрнаступ заради добра і безпеки України, задля її майбутнього.

Потрібен контрнаступ

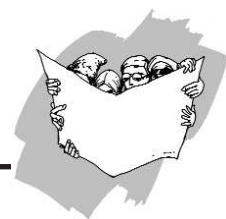
сьогодні”, а тепер розповідають, що два роки не могли цього зробити, бо клятві помаранчеві наробили їм шкоди. Тепер все нібито стабілізувалося, так що можна вже й провокаційний, антиконституційний та антиукраїнський проект закону підсунути, хай гризуться і про добробут не думають. Королевська поки що тільки мріє в невизначеному майбутньому про вільну, заможну Україну, і навіть пророкує їй економічне чудо. Дай, Боже, нашому теляті вовка впіймати.

Яка в Королевської духовна програма? Не чув, не бачив, не читав. Нема, мабуть, ніякої. Їй навіть на думку не спадає, що треба почати з духовного, а не

що не більші) права, як українці в Росії. Шкіл національних меншин це не повинно стосуватися, вони хай працюють, як працювали. Але для цього потрібна відвага, рішучість і національна свідомість. Для вчителів російської мови організувати курси з вивчення української термінології, а може, й мови. Учителям української мови підвищити зарплату. Для цього мільйони та мільярди олігархів повернути в Україну, здати їм у державну скарбницю. Спрямувати кошти в село, щоб там було вигідно жити й працювати. Посилити армію і флот, придбати для них сучасне озброєння. Направити гроші в науку, медицину, на будівництво. У

ти з освіти, з християнських церков, які об’єднати в єдиний помісний християнській українській церкві без визначення конфесій, не оглядаючись ні на Москву з її фальшивою канонічністю, ні на Константинополь, ні на Рим. Так свого часу зробили англіїці, запроваджуючи англіканську церкву.

Московський патріархат треба назвати його справжнім іменем, щоб ця церква не прикидалася, ніби вона є Українською Православною Церквою, а обрусівший чуваш проводив синоди московської церкви в самісінькому центрі України, бо це зухвале, нахабне хамство окупанта, а для України це ганьба.

Геннадій САХАРОВ, росіянин: “В умовах сучасної України моя рідна російська мова особливого захисту не потребує”.

“В умовах сучасної України моя рідна російська мова особливого захисту не потребує. Хартія регіональних (міноритарних) мов захищає мови, яким загрожує зникнення. Ухвалення даного Закону — приниження російської мови, мови міжнародного спілкування, і самих росіян, які живуть в Україні. Я не знаю росіян, які б відчували якісь обмеження своїх мовних прав. У Конституції України закріплено статус російської мови як мови міжнародного спілкування. І це дуже високий статус. Я не бачу якоїсь доцільності в ухваленні цього Закону.

Мова об’єднує націю і на офіційному, і на побутовому рівнях. Державна мова — одна з основ держави. Підрипати ці основи — ставити державу під загрозу.

Я народився у Нижньому Новгороді на Волзі. Наша сім’я приїхала в Україну, коли я вже ходив до школи. Живучи тут, я просто не міг не вивчити українську. Я 17 років працював журналістом в українськомовних ЗМІ. Робота журналіста вимагає професійного ставлення до мови. Чим більше я пізнавав українську мову, тим більше мені хотілося нею писати. Українська мова має виразні семантичні якості. Ті, хто заявляє, що вона в чомусь неповноцінна, просто не знають її.

Звертаюся до деяких зі своїх співвітчизників: вивчайте різні мови. Також зазначу: президент, який підписав такий законопроект, вже не президент. Це не мій президент”.

Ельдар ТАГІЄВ, азербайджанець: “Цей Закон вкрай небезпечний”.

“Небезпека цього Закону полягає в тому, що будь-яка паралельна мова розколює не тільки суспільство, а і його інтелекту-

«Розколоти Україну не дозволимо!»

3 ініціативи “Просвіти” представники різних народів, що живуть на Дніпропетровщині, провели в інформаційному агентстві “Дніпро—Пост” спільну прес-конференцію, на якій засудили підписаний президентом законопроект Колесніченка—Ківалова.

альну частину. Та частина інтелігенції, яка розмовляє російською, нічого не придбає від ухвалення Закону, вона й надалі нею говоритиме, розуміючи при цьому українську. Але ухвалення цього Закону створює проблеми для українськомовної частини еліти суспільства. І це вкрай небезпечно”.

Зураб ТОЛОРЯЯ, грузин: “Комусь дуже потрібно розколоти Україну”.

“Я народився в Піцунді. Коли почалися військові дії в Грузії, змушений був приїхати в Україну, я тут служив, навчався, і таким було моє усвідомлене рішення. В Абхазії, де я жив, також обмежували грузинську мову, і ні до чого доброго це не призвело. Починалося все з зафарбовування на дорожніх вказівниках грузинських слів. Тепер 95 % абхазців — громадяни Росії, а сама Абхазія де-факто перестала бути грузинською територією. І в тій же Росії завжди є можливість, нібито захищаючи громадян Росії, прийти в будь-яку країну зі своєю “військовою допомогою”. Це може статися де завгодно — в Криму,

на Сході України... Ухвалення Закону, на перший погляд, нешкідливого, може призвести до великої біди в майбутньому. Комусь дуже потрібно розколоти Україну”.

Едуард РІЛІНГ, німець: “Геббельс також говорив: “Хочеш знищити народ — знищи його мову”.

“У школі я не вивчав українську мову. Потім за три місяці вивчив. Справа не в українській мові, ця мова росіянам не заважає. Українська мова обов’язкова тільки для держслужбовців. А міжнаціональне спілкування може відбуватися будь-якою мовою. Знаєш вірменську — спілкуйся нею. Звідки тут ноги ростуть? Зараз Росія вимагає від колишніх радянських республік ухвалення російської мови другою державною. Вони хочуть відродити імперію, але це буде вже не СРСР, а Росія. Нещодавно Путін заявив, що кожна людина, яка розмовляє російською мовою, є росіянином. Це робиться для того, щоб у всіх колишніх республіках СРСР підставляти росіян під неприємності. Ведеться цілеспрямована робота зі знищення України як

держави. Мова — один із напрямів російської нацистської ідеології, ухвалені не простими росіянами, а російською верхівкою. Російські царі стверджували, що української мови не існує. Геббельс також говорив: “Хочеш знищити народ — знищи його мову!”.

Костянтин КОГТЯНЦ, вірменин: “Цей Закон може бути використаний для повного знищення української мови”.

“Цей мовний Закон є класичним, випробуваним ще в Стародавньому Римі, відволікаючим маневром. У день його ухвалення був також ухвалений Закон про позбавлення пільг дітей війни, чорнобильців і афганців. Але вся увага від цього відволіклася саме на мовну тему. Єдина мова, з дискримінацією якої я зіштовхувався за 56 років свого життя у Дніпропетровську, — українська. Кілька років тому в одному з районних судів обласного центру суддя заборонила моєму адвокату розмовляти українською мовою. Подібних прикладів багато. У Росії є “професійні росіяни” і їм цей Закон розв’язує руки. Хоча деякого захисту російська мова потребує. Я переконався в цьому, коли читав коментарі до своєї статті на захист української мови. Один пише слово “откуда” двома словами “от куди”. Інший пише: “Когтянц, ти нечтожен”. Граматичних помилок повно. Цікаво, що згідно зі статтею 6 цього Закону, “правильний” український правопис тепер призначатиме не Академія наук, а уряд на чолі з головним “знавцем” української Азаровим. Цей Закон, ухвалений регіоналами, не тільки

спроба вбити клин між різними народами, які живуть в Україні, а й може бути використаний для повного знищення української мови”.

Сергій ДОВГАЛЬ, українець, голова Дніпропетровської обласної “Просвіти”: “Це — великомасштабна провокація”.

“Це — великомасштабна провокація, адже мовне питання делікатне. І мета цієї провокації — зіштовхнути лобами людей. Ми можемо згадати приклади прибалтійських республік, Азербайджану з тамтешніми кривавими подіями. З іншого боку, мовне питання не вимагає дискусій. Є принципи міжнародного права, якими все урегульовано. І якщо ми говоримо про Хартію регіональних мов, то ця Хартія захищає тільки мови, що вимирають. Тобто ті мови, представники яких не мають своїх держав. У нас же Верховна Рада визначила, що під дію Хартії потрапляють навіть мови, яких... не існує. Це — єврейська мова, якої не існує, а є іврит та ідиш. І грецька, тоді як має бути — давньогрецька. Ті, хто відстоює цей Закон, бояться прямих дискусій, вони ховаються від громадськості — таємно проводять свої прес-конференції на захист творіння Колесніченка—Ківалова, не запрошуючи ні незалежних журналістів, ні громадськість, тим самим намагаючись продемонструвати загальний одобрямс. В українців уже відібрали землю та майно. Залишилося тільки відібрати мову. Ті, хто так робить, глибоко помиляються. Адже українська мова, як і наприкінці вісімдесятих років, консолідує всю українську націю і представників інших національностей, які, живучи в Україні, люблять і поважають нашу Батьківщину”.

Як у «мовній карті» хочуть використати Всеукраїнський перепис населення

Сергій СОЛОМАХА, член “Просвіти”, заступник голови Чернігівської обласної організації Української народної партії

У центрі уваги суспільства і влади сьогодні, крім наступних парламентських виборів, опинилося мовне питання. На жаль, не менш важлива для суспільства подія, безпосередньо пов’язана з мовним питанням, — Всеукраїнський перепис населення — чомусь досі залишається поза увагою громадськості та опозиційних політиків. До речі, партія влади оголосила, що планує чергове перенесення перепису з 2012-го на 2013 рік.

Нагадаю, що згідно із законом регіональна мова вводиться у випадку, якщо вона є рідною для не менш як 10 % громадян, що населяють певну територію. Ця “норма” абсолютно безпідставно вигадана авторами-провокаторами з метою розколу України. Посилатися на будь-які європейські правові документи або практики — тільки ганьбитися.

І тепер найголовніша інтрига: чисельність регіональної мовної групи на певній території визначається на підставі даних Всеукраїнського перепису населення про мовний склад населення у розрізі адміністративно-територі-

альних одиниць (не плутати з національним складом!).

За даними останнього Всеукраїнського перепису 2001 року, російська мова стане регіональною в 10 областях, АР Крим, Кієві та Севастополі.

Спробуємо продемонструвати, що це означає на прикладі Чернігівської області. За підсумками Всеукраїнського перепису населення 2001 року, переважну більшість на Чернігівщині становили українці — 1155,4 тисячі, або 93,5 %. За роки, що минули від попереднього перепису населення 1989 року, кількість українців зменшилася на 10,6 % (меншає загалом населення), а їхня питома вага серед мешканців області зросла на 2 %. Друге місце за чисельністю посідали росіяни — 62,2 тисячі, або 5 %. Проте їхня кількість, порівняно з переписом 1989 року, зменшилася на 35,6 %. Питома вага росіян у загальній кількості населення області зменшилася на 1,8 %.

Водночас українську мову 2001 року вважали рідною 89 % населення області, що на 3,3 % більше, ніж за даними перепису 1989 року. Російську мову визнали як рідну 10,3 % населення. До речі, саме цей останній показник заплановано як визначальний

для введення регіональної мови. Порівняно з минулим переписом він знизився на 3,3 %.

При цьому 2001 року тільки 94,4 % українців на Чернігівщині вважали рідною українську мову, а 5,6 % — російську. Серед росіян російську мову рідною вважало 88,8 %, українську — 11,1 % з них. Серед білорусів рідною білоруську мову вважали 32,5 %, українську — 21,3 %, російську — 46,2 %. Серед євреїв мову своєї національності рідною визнали 2,2 %, українську — 29 %, російську — 68,3 %.

Отже, визнання мови рідною кожною людиною (від немовляти до глухонімої людини) під час перепису є досить складним і суб’єктивним явищем, над яким люди або не замислюються, або здійснюють це під впливом того, хто проводить опитування.

Ось до прикладу. Проект програми Всеукраїнського перепису населення містить такі питання:

6. Ваше етнічне походження (національність)

Фото Олександра Литвиненка

(за самовизначенням респондента, записати національність (народність) або етнічну групу)

— відмова від відповіді

9. Ваші мовні ознаки

9.1. Ваша рідна мова

9.2. Чи володієте українською мовою:

— так

— ні

9.3. Інші мови, якими Ви володієте:

— мова жестів

Отже, громадянин України має право відмовитися під час перепису вказати свою національність. Водночас зобов’язаний дати відповіді на такі питання: Ваша рідна мова? Чи володієте українською мовою? У разі вагань це за нього обов’яз-

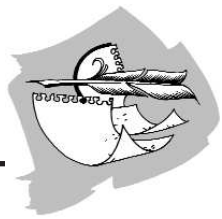
ково зробить хтось інший.

Наступний Всеукраїнський перепис населення уряд Азарова—Януковича переніс на 2012 рік. Усі підготовчі заходи до перепису мають бути здійснені до 1 вересня 2012 року.

Отже, цей перепис фактично відкидає і підміняє проведення референдуму щодо мови і може поділити Україну за мовним питанням так, як це заманеться партії влади: поділяй і володарюй.

Враховуючи, що навіть на виборах в Україні й голосуванні у парламенті відбуваються фальсифікації, яким опозиція не може ефективно протидіяти, використання сфальшованих результатів Всеукраїнського перепису 2012-го чи 2013 року щодо мови, яку громадяни вважають рідною, планується використати для розколу суспільства і подальшого знищення Української державності.

Переконали, що саме такий сценарій партія влади готує для українців у разі невдахи для неї результатів парламентських виборів.

Богдан ЧЕПУРКО,
м. Львів

По той бік лица Органіка людських чуттів

*Неспокійне XVII століття. Прибився на змиленому коні, зіско-
чив перед гетьманом. На ньому не
було лица — лиш очі жаріли жеврі-
ючими вугликами.*

Якщо очі дзеркало душі, і ми ще поговоримо про них в “Органіці людських чуттів”, то лице — зовнішній лик, фізичне обличчя божественного. Людський “твар” сотворений подібно, як у тварини, а все ж у нерозривній єдності чи й одності саме вищої, ба й тоншої одухотвореної природи, з особливою душевною “підсвіткою” — йдеться-бо про цілість і повноту духовного відображення або й преображення. Жодне обличчя не безличне, а таки наголошено індивідуальне. Лице не виміряти уніфікованими стандартами краси. Коли ж людина маскується, фальшивить, лицемірить, натягає на себе маску, маску — лице називають “личиною”, бо така підміна “не до лица”, “не личить”, “не пасує” чистому духовному світообразу. Юне лице “горить”, “пашить” нерозтраченою енергією і здоров’ям, вогнем і рум’янцем. Із нього можна й “води” напиться — таке гарне, але найголовніше: це невичерпне джерело чуттєвої різноманітності!

Про невивуглені особистісні риси, зокрема й гідність, кажуть “має своє лице”, а про негарні вчинки — “втратив лице”. “Важливо також “не вдарити лицем” у грязь-болото! “Вилицювати”, “перелицювати” — дати ляпаса, мовляв, “май лице!” “Безличний”, “безликий” — безособовий, пустий, безсоромний. Про посередніх поетів мовлять “сірі, всі на одне лице”. Неунікне зіткнення називають “лицем в лице!”. Перед лицем, чи то пак образом безпеки, спокою, гармонії, Бога, Народу — людина мобілізує свої внутрішні резерви.

Лице — живе свідчення особистості, створеної на образ і подоби Особи Божої. Може, тому слова “людина”, “ляля”, “лице” починаються на “л”. Первосклади “л”, “ль”, “ель” у світових мовах і релігіях позначають божество. Личко — біле, рожеве, рум’яне, кругле, миловидне, як намальоване, як вилите. Із лица — викапаний батько. Або — мати. Лице вимовне, просвітлене, натхненне, чисте, живе... Лексема лицьар вміщає у собі і “лице”, й “царство”. Погано, якщо лице — облудне, брехливе, відмацьке. “Лице” синонімічне до “обличчя”, яке може бути “расове”, “свіже”, “витесане з каменя”, лобате, смагляве, нервове, спокійне, втомлене, змарніле, вродливе, красиве, правильне, розумне, шляхетне, чарівне, світле, ангельське, добре, довірливе, горде, добродушне, ніяке, простодушне, одухотворене, придуркувате, байдуже, сонне, мертве, скорботне, зблідле, спотворене, радісне, щасливе, чесне. Обличчя буває не тільки янгольське: воно, звичайно, образ, однак і морда, пика, рило, писок. Звідси й вирази “мордате обличчя”, “свиняче рило”. Про нижню частину обличчя, утворювану щелепами, може, й не годиться надто шелепати пак таліпати (хтось тут згадає відомий фільм жажів), але сам “вис-туп” має подеколи й позитивні

Із книги перетлумачень

ознаки, скажімо, “вольове підборіддя”, чи навпаки “безвольне”, “опущене”, “зависле”, “згладжене”. Характерний уступ чи вис-туп переходить донизу у воло або ж підгорля (звідси й воркуюча горлиця “до козака горнеться”, а козак, як (г)орел: як побачив, так і вмер!) — усе це в’яже з тлубом передню частину шиї: про карк, тобто її задню частину, скажемо далі. Шию або в’язи можна й “скрутити”. Надто цікаві “кру-тять шиєю” на всі боки.

Ось і я зазирну в горлянку (гортанку, горло, гортань). Якби знаття, що й про що вони там кричать, хриплять, пересихають, або що нею-ним горляють, дав-ляться, горлопанять — сів би, як Мамай на картині, і... мовчав! Рвача прозивають горлохвatom, убивцю — горлорізом, крикуна — горлодером чи горлопаном. У горлі — початок стравоходу і ди-хальних шляхів, центр звуково-добування, гніздечко людської мови й розмови, інструментарій (разом із язиком) мовлення. Там — небо і піднебіння! Смакові залози й рецептори теж поруч (у роті ж!), але про це погорланімо іншим разом. Горло вийшло поза межі суто фізіологічні, адже не тільки “карають на горло” (смер-тна кара, страта), а й інколи “да-рюють горлом” (помилування) та “заробляють на горло”, тобто на горілку, бо, бач, “дере в горлі” чи “щось у горлі деренчить — треба горло промочить”, а потім диву-ється, що в голові “джмелі гу-дуть”...

Передній фасад людської парсуни від підборіддя і лица плавно переходить до випуклого лоба, який вивершує зрячий об-раз голови, її головну частину, хо-ча все відносно: можна відчутти небезпеку й потилицею або всім тілом! Якщо лоб округлий, то чо-ло — його прямовисна “табли-ця”, своєрідний паспорт людини розумної. Відповідно лоб має протилежні оціночні характери-стики (плюс-мінус), а “чоло” — майже всуціль позитивні. Люди-на працює “у поті чола”, вільний чоловік “не схиляє чола”, кращі з найкращих стають на чолі вій-ська чи громади, очолюють на-родні рушення, зрушення, заво-рушення. На чолі “написано”, що людина думає. Під час неви-мовного смутку або статечного пошанування “клоняють” або “хи-лять” чоло. Сильна просвітлена людина ходить із високо підня-тим чолом, “убити” горем, все-та-ки “піднімають чоло”. “Чолом вам, панове громадо! Чолом і то-бі, пане полковнику!” — шаноб-ливо кланяється герой Пантелей-мона Куліша. “Не мати за чолові-ка” (за людину) — чи не крайня зневага.

Часом чоло називають лобом. На лобі теж “пишуть”, але зде-більшого іронічно. “Лоб до ло-ба”, “лобом в лоб” виповідають щось бараняче, дурне, заповіда-ють сварку чи й бійку. „Мідний лоб” — у першого пустодзвона, нетямущого пустобреха чи прос-то дурня. Очі “лізуть” на лоба від страху, ба й здивування. “З-під лоба” дивляться розсерджені та недовірливі. Буває, що й брови лізуть на лоба. Був собі генераль-ний секретар зі сталінськими ву-сами замість брів, але, бач, дав дуба! Набити гулю можна також не деінде, а таки на лобі. “Стук-

Фото Олександра Литвиненка

нутися лобами” виражає пренеї-мовіру можливість інтерпрета-цій, як і “вдарити лобом об зем-лю”. Попри іронічність “золотий лоб” уособлює те саме, що й “ма-ти лій в голові”, чи, скажімо, “макітру розуму”. Одне слово, не в лоб, так по лобі! На дурного ка-жуть “лобас”. “Лобко”, “ло-бань”, “лобати” можуть бути і дурними, і мудрими. Лоб і лице пов’язують із луб’ям та ликом, але цей зв’язок доречний тільки як визначення зовнішньої повер-хні (кора, шкіра), адже “лоб” позначає також крутий схил, вер-тикальну таблицю, певну випук-лість, округлість, підвищення, вивищення, а “лице” — божу сферичність, лик божий: ЦЕ (Е)Л(Б)! Тут ми і помандруємо головою кулею, чи пак лобом — високим аж до потилиці — все далі й далі. Туди, де сходяться ли-сий і кучерявий: еге ж, “з лисим добре жити, як прийдеться до ве-чері — не треба світити!”

Отож потилиця — задня части-на голови над шиєю. Зашийок, га-малик, карк, тім’я — усе воно поз-начає майже одне, але з нюансами! Якщо лице презентує духовний світообраз душі, її зовнішній ви-раз, то потилиця, як мені видаєть-ся, — по той бік лица. Недаремно ж “випихають у потилицю”, же-нуть “у три шиї”, “шию мию, ку-паюся”, “дають по потилиці”, б’ють ще й женуть “в потилицю”, відважують потиличника чи поти-лишника, годують потиличника-ми, а то й заходять у потилицю — не лицем в лице, а в тил.

Потилиця починається з вер-шечка людської розсудливості, хоча й із горбиком пристрастей! “Грушку” дають, тобто викреслю-ють злегенька на дитячому тім’ячку, може, й тому, що там збирається леп, і ця частина голо-ви найбільш вразлива, уразлива до року, а повністю твердне після трьох літ. Дотепер пам’ятаю доб-рий татів погляд, усмішку й слова “дам ти’ дулю!” Колись вони могли означати “дам ти’ долю!” Завмираю, втягаю голову у плечі, а він креше на чубку “іскри” гру-бим пальцем — за сонцем, досе-редини... Хто мав дітей, знає, що є велике верхнє тім’я і маленьке потиличне. Там темне і світле су-сідують ще й куля ділиться на лі-восторонню і правосторонню півкулі. Ось що ми вичитали на лиці та по той бік лица, а можна було б і в голову заглянути, що там “вариться”. Колись я іронізу-вав, що голову тра’ берегти — бу-де чим горіхи бити, можна й цвя-

хи! У нас цінується “бита голова” (“за битого двох небитих дають”, “битий жук”, “стріляний горо-бець”), словом, бувала людина. Добре, якщо “голова варить” або як хто “має голову на плечах”. Гірше, якщо хтось має “порожню макітру” або в когось “немає клепки” чи “царя в голові”. Про примхливого (при мухах) кажуть: “Має мухи в голові!” Чомусь ме-не це завжди вражало своєю дос-товірністю, хоча, скажімо, рій ду-мок не менш бентежить! Буває, “голова йде обертом” (кругом, ходором) “аж гуде”. Причини різні. Народ скаже, як зав’яже: болить голова — йди до церкви! І помолися за “царство” просвіт-леного розуму: може, й допоможе! Тим часом голова ще й “моро-читься” (паморочиться), “макіт-риться”, “туманіє”, “чманіє”, “туманиться”, “розвалюється”, “тріщить”, “розривається”, “ре-пається”, “розбухає”, “пухне”... Тому й кажуть: “Не мороч голо-ву!”, “не темни!”, “дай спокій!” Секретна інформація для дівчат: як “закрутить голову” гарний хлопець, не вдавайте занадто мудру, бо можна й заміж не вий-ти!” Однак це вже сфера двоголо-вого чи пак подружнього фено-мена — ми ж про кожну світлу го-лову окремо... Зле, якщо голова “дірява”, “капустяна”, “необач-на”, “пуста”, “порожня”, “посто-порожня”, “затуркана”, “без ца-ря”, “без третьої клепки”. Не зле, як є “своя голова на плечах” та “не позичений розум”, або в кого “золота голова”, світла, просвіт-лена, розумна, творча, твереза, а не “дурна” чи “дубова”, “набита клоччям”, пологою, соломою, тирсою. Моя мама казали татові: “Обстрижи ‘го, бо вже більше во-лосся, як голови!”

Антропометричні виміри, об-раз і формула людського черепа — виказують расову належність, хоча, якщо відбуваються несуміс-ні перехреснення й психологічні перепати у кшталтуванні та “по-ведінці” внутрішнього “я”, чи формуванні сенсорних парамет-рів виду — ці відібрані, вибрані, гармонійно дібрані риси раси не-минуче нівелюються: відбуваєть-ся виродження Божого Образу в людині. Тут ще море роботи ант-ропологам, народознавцям, біо-логам, аби нам замудру голову (лоб, казан, макітру або й мако-тирю, довбешку, главу) скоропо-стижно не втеряти, чи пак стеряти через “дурний розум”!

Далі буде.

Книгою-пам’яттю повернувся в Україну

Михайло ГУДЗЬ,
кандидат філологічних наук, про-
фесор Київського міжнародного
університету

**Монографія Тараса Мироню-
ка “Василь Завітневич — україн-
ський церковний диригент
США”, яка побачила світ 2011
року, отримала високу читацьку
оцінку, а її автор нагороджений
премією Міжнародної Фундації
родини Воскобійників у жанрі біо-
графічної та мемуарної літера-
тури.**

Василь Прокопович Завітневич (1899—1983) — видатний україн-ський диригент, музикознавець і громадський діяч. Він, уродженець славної Чернігівщини, був натхнен-ний відродженням української дер-жавності. У період Української На-родної Республіки і присвятив себе педагогічній, літературознавчій та музикознавчій діяльності, а в пері-од Другої світової війни змушений був емігрувати в Німеччину, а пізні-ше — США.

У вимушеній еміграції Василь Завітневич, як і Олександр Кошиць і Нестор Городовенко, став популя-ризатором української хорової му-зики. Його життя було повністю присвячене диригентсько-хоровій і науковій діяльності. Він — багато-рідний диригент українського ка-федрального православного собору у Нью-Йорку, один із найактивні-ших співробітників-помічників мит-рополита УПАЦ у США Мстислава Скрипника. Нью-йоркський цер-ковний хор під його керівництвом був визнаний кращим хором серед православних хорів США. Завітне-вич підніс його на високий рівень професіоналізму, відродив тради-ції багатоголосного партесного співу, вельми популярного в Украї-ні у XVIII столітті. Його життєвим кредо було ретельне збирання, зберігання і вдосконалення нотної бібліотеки. Крім того, він написав і розучив із хором багато богослуж-бових співів.

Василу Завітневичу належать такі фундаментальні праці, як “Ук-раїнські канти і псалми”, “Всенош-на” (у двох частинах), “Співи Вели-кодня”, “Постова тріодь”, “Панахи-да і похорон” (упорядковані на ос-нові київських розспівів), “Різдва-ний збірник” та ін. Василем Завітне-вичем укладено “Збірник літур-гійних співів”, в якому вміщено 178 пісень гласових гармонізацій для малих церковних хорів, церковно-класичні твори для великих колек-тивів та концерти українських ко-мпозиторів-класиків. Він поклав на ноти багато народних пісень.

Діяльність Василя Завітневича не обмежувалася плеканням хоро-вого мистецтва, він займався орга-нізацією друку українськомовних музичних творів, проводив активну громадську роботу серед україн-ської діаспори США.

Книга Тараса Миронюка роз-криває і літературно-публіцистичну діяльність Василя Завітневича, тут подано низку ювілейних статей про визначних українських діячів куль-тури: композиторів, письменників, артистів театру тощо. У книзі помі-щено спогади про Василя Завітне-вича, матеріали його листування з відомими діячами української діас-пори та численні світлин.

Повернення в Україну імені Ва-силя Завітневича — добра нагода музикознавцям, студентам музич-них і духовних закладів, усім шану-вальникам української культури до-торкнутися до чистих джерел укра-їнства.

Калиновий острів серед пустелі

Продовжуємо друкувати нариси про життя українців у Туреччині (поч. у ч. 32 за 2012 р.). Доля розподіляє щастя між нашими колишніми співвітчизниками нерівномірно: комусь випадає повне, а комусь — щербате. Одним нашим дівчатам щастить, іншим доводиться не солодко. Вікторія Михайлова та Наталія Караджа знають безліч сумних і прикрих історій, що їх вистачило б не на один роман. Українська світлиця в Анталії фактично перетворилася на хату-сповідальню, центр психологічної та юридичної допомоги нашим землякам. Сюди йдуть, щоб вилити свій біль, образи, сумніви, тривоги, порадитися, просто поговорити, згадати про Батьківщину. Щодня у телефонній слухавці лунають благання про допомогу: вкрали паспорт, не виплатили заробітну плату, порушили умови контракту. Сюди телефонують з аеропортів, поліцейських відділків, лікарень, органів влади: “Ось тут ваші українці...”

Олександр КАРПЕНКО

Якось зателефонували зі шпиталю: у нас у реанімації громадянка України після важкого інсульту, стан безнадійний, її підтримують спеціальними апаратами, тож приїдьте й підпишіть документи на вилучення органів. “Я їм відповідаю, що такий дозвіл можуть дати лише батьки”, — розповідає Наталія. Вона зателефонувала в Україну, щоб знайти батьків хворої. З'ясувалося, що батько хтосьнаде, мати-п'яниця згоди на вилу-

які мають на своєму рахунку до десяти депортацій. На жаль, українсько-турецька секс-індустрія, незважаючи на те, що обидві держави нібито борються з нею, процвітає. Українськими селами, де панує безробіття, іздають сутенери-вербувальники, які заманюють у свої огидні сіті дівчат, і потім їх переправляють до турецьких кубел розпусти. Дівчата-початківці в цьому давньому ремеслі через недосвідченість часто потрапляють у скрутні ситуації. Роботодавці, як правило, ставляться до них зневаж-

нання Олександра Рябенка, створено державами ЄС штучно, аби кивати на такого собі “стрілочника”, бо й самі не без гріха. Зате Україна через бідність і соціальну незахищеність громадян, безумовно, є “золотою жолою” для міжнародних сутенерів, пройдисвітів, новітніх рабовласників, які “добувають” із неї живу сировину для своїх фабрик розпусти. “Наші дівчата, яких турецька поліція затримувала за проституцію, — вихідці з неблагополучних, неповних або малозабезпечених сімей”, — говорить Наталія.

Ще одна пошесть, яка останнім часом вразила закордонних мігрантів у Туреччині, зокрема й українців, — фіктивні шлюби. Як тільки закінчується туристичний сезон, наші дівчата хапають будь-кого (старого, кривого, сліпого) і йдуть із ним до вінця. Ця поспішність пояснюється тим, що турецьку візу видають лише на три місяці, після цього мігрант на три місяці мусить повернутися в свою країну. А шлюб дає право на постійне проживання та роботу, відкриває шлях до громадянства. Але останнім часом поліція взялася за таких спритників. Протягом чотирьох років молодята перебувають під її пильним наглядом. Стражі порядку опитують сусідів, чи проживає нове подружжя спільно за вказаною адресою, і таке інше. Бувало, що навіть справжні сім'ї влада визнавала фіктивними, бо вони вчасно не повідомили її про переїзд чи тривалу відсутність. Отож одружитися за демократичними турецькими законами можна швидко, зате потім замість громадянства можна вхопити облізня.

Подумалося про те, що для роботи, яку на добровільних засадах виконує товариство “Українська родина”, мають бути солідні владні, матеріальні й моральні ресурси. Та чи є вони? Владним ресурсом із товариством ділиться адміністрація міс-

та, яка надає безкоштовну площу на сторінках муніципальної газети для оголошень та реклами, підшукує приміщення для масових заходів і домовляється про їхню недорогу оренду, організовує безкоштовні курси турецької мови, залагоджує безліч непорозумінь, що виникають у процесі облаштування українців у місті. Дуже допомагає у цьому авторитет Почесного українського консула. Але матеріальні засоби товариство мусить добувати саме. Гроші на утримання приміщення (1500 дол. на місяць) та на культурні заходи активісти “Української родини” заробляють перекладами документів із турецької на українську та навпаки. Попит на цю послугу серед наших заробітчан шалений, адже треба перекладати документи для одруження, розлучення, оформлення громадянства, реєстрації дітей тощо. І якщо приватні нотаріальні контори та бюро перекладів деруть за це три шкури, то товариство бере майже символічну плату. При цьому ви отримаєте консультацію, куди слід звернутися, пораду, як там поводитися, які документи надати. Якщо ще рік тому українці в Анталії були як сліпі кошенята, то сьогодні завдяки товариству здобули впевненість і захищеність. “Як добре, що ви є”, — кажуть вони Наталії, Вікторії, Олександру і порівнюють українську світлицю на Сампиканшах то з калиновим островом серед пустелі, то рятівним кругом, то маяком на турецькому березі.

Контингент відвідувачів української світлиці ділиться на дві частини: ті, що мають практичний інтерес, тобто потребують перекладу, консультацій із приводу юридичних проблем, і ті, що хочуть “подихати українським духом”. Причому число останніх поповнюється за рахунок перших. Ще зовсім недавно від товариства їм щось було треба, а тепер самі готові віддати йому часточку душі. Але українське товариство в Туреччині і, скажімо, в якійсь із країн ЄС — “дві великі різниці”. Тут треба зважати на східну специфіку. Турок, перш ніж дозволити своїй дружині вступити до цієї організації чи відпустити її на якийсь захід, десять разів перевірить, що воно таке. Спочатку і самі чоловіки приходять на вечірки, засідання, намагаючись зрозуміти, що й до чого. Щоправда, є й

чулі чоловіки, які, почувши про товариство, приводять своїх дружин, аби ті трохи розвіялися і не сумували за Батьківщиною.

Ще одна обставина суттєво впливає на діяльність товариства. Більшість українських мігрантів у Туреччині — з російськомовних регіонів: Криму, Одешини, Луганщини, Донеччини. Розмовляють ламаною турецькою і такою ж каліченою російською. Але диво дивне, коли приходять у світлицю, намагаються говорити українською. Коли йшла підготовка до Шевченківського вечора, дуже багато дівчат раптом згадали українські народні пісні та вірші наших поетів. Отже, під впливом турецького піску, вітру та сонця українські душі очищаються від намулу й починають сяяти, як золоті монети. Цей феномен очищення я помітив у Португалії, Греції, Італії та інших країнах, де заробітчани-донецчани стають ще запеклішими українськими патріотами, ніж галичани. “У нас уже достатньо вчительських кадрів і дітей для відкриття української школи, але батьківський контингент до цього ще не дозрів”, — говорить Віта Михайлова. Таку висоту — відкрити рідну школу — “Українська родина” хоче взяти з допомогою українськомовного дитячого садка. Потреба в ньому величезна, бо українських малюків у Анталії кілька сот. Пані Вікторія вважає, що за маленькі українські душі треба боротися одразу після народження, бо можна втратити їх назавжди. Яскравий приклад — її шестирічний онук. Пішов до турецького дитсадочка і за рік забув українську. Тож довелося його відправити на літо до бабусі на Кіровоградщину для перевиховання. Необхідність у дитячих садках має і економічне підґрунтя, адже за перебування дитини в подібному турецькому закладі треба щомісяця викласти 500—600 доларів.

Українці Анталії планують також випускати свою газету. Назва є — “Українська родина”, журналісти теж. Справа за коштами. Агов, де ви, турецькі й українські спонсори й меценати? Де допомога рідної Української держави? Чому не поспішає брати під своє крило цю організацію Світовий Конгрес Українців? Аби вогнище “Української родини” не згасло, його треба підтримувати.

чення органів не дала, але погодилася, щоб її дитину поховали в Туреччині, бо грошей на поїздку до цієї країни вона не мала. Фірма, де працювала нещасна дівчина, надіслала матері гроші на дорогу, але вона їх пропила. Тож дівчину поховали без матері.

Або повідомляють із аеропорту: ваша громадянка здійняла скандал, бо її на контролі не пропустили, основна причина — кілька років тому вона була депортована за проституцію. З'ясувалося, що після депортації вона змінила паспорт, але за якимись ознаками її “вирахували”. Подібних випадків багато. В Україні сформувалася хибна думка про те, що проституція в Туреччині дозволена. Нічого подібного. На будинки терпимості влаштовують облави, у жінок із короткими спідницями на вулицях перевіряють документи, повів саджають до в'язниць і депортовують. Серед жриць кохання, на жаль, багато наших співвітчизниць. Їх відправляють на батьківщину, але вони з допомогою хабарів і зв'язків одержують паспорти на інші прізвища і знову беруться за своє сумнівне ремесло на турецькому березі. Де-

ливо, брутально, платять менше, змушують працювати більше, годують гірше. Були випадки рабської експлуатації, катувань, побиття. Але, судячи з показань, які обмануті дівчата давали в поліції, та бесід із активістами нашого товариства, серед них не було жодної, яка не знала б задалегідь, чим буде займатися. Просто умови “роботи” виявлялися дещо гіршими або й зовсім жакливими. Але Туреччину не можна вважати лідером у робототоргівлі. Імідж неблагополучної щодо цього країни, на переко-

Монети — свідки минулого

Анатолій РИЖЕНКО

Нумізматика як допоміжна історична дисципліна сприяє розширенню світогляду в різних галузях знань, про існування яких людина раніше й не підозрювала. Нумізматика (від латинського *numisma* — “монета”) вивчає історію товарно-грошового обігу, історію техніки монетної справи. Вона дає важливий матеріал для вирішення низки проблем історії, археології, мистецтвознавства, мовознавства. Основними пам'ятками нумізматика є скарби монет і окремі монети.

Кілька слів про походження слова “монета”. Стародавні римляни вірили: кожен чоловік має свого бога, який за нього заступається, кожна жінка — свою богиню — покровительку. І всі ці боги та богині підкоряються цареві неба й землі Юпітеру та його дружині Юноні Монеті (“Наставниці”). Від них залежить благоденство людей. Щоб заслужити милість цього покровителя, треба всіляко догоджати йому, не скупитися на жертви. З будь-якого приводу Юпітер і Юнона одержували щедрі пожертвування. Для цього на найвищому місці — вершині Капітолійського пагорба — на честь Юнони Монети побудували прегарний храм. До нього несли відібрані в переможних супротивників самоцвіти, дорогі тканини й золото. Зрештою, ухвалили закон про карбування грошей лише у храмі Юнони Монети. Відтоді в Римі, а згодом і більшості країн, металеві гроші називають монетами.

Монета — основний елемент грошового обігу у державі, вона — мовчазний свідок місцевих виробничо-торговельних відносин і міжнародних економічних зв'язків. За карбуванням легко встановити час, період обігу, походження монети. Адже іноді монети знаходять дуже далеко від місця їхнього виготовлення та звичного обігу — це т. зв. “монети-мандрівниці”. Скажімо, десь на початку 70-х років минулого століття в селі Ряска Прилуцького району під час оранки викопали чимало срібних монет. Скарби розкопали місцеві мешканці, та за окремими екземплярами, що збереглися, можна визначити вік знахідок, а походження їхнє різноманітне: там були і талери, і гульдени, і орти, навіть “ефимок із познакою”.

Як зазначав відомий дослідник, доктор історичних наук І. Г. Спаський, у XVI—XVII ст. грошовий обіг України був частиною польського грошового обігу. Населення України користувалося польською і загальнозахідноєвропейською монетою. Монети іноземного походження зберігалися в грошовому обігу в Україні й у XVIII столітті.

Назву монети в давні часи одержували за місцем їхньої чеканки. Зокрема велика срібна монета, що виготовлялася у місті Йоахімсталі (Чехія), отримала ймення “йоахімсталь”. Але слово було дуже довгим, а монета холодова, тож у народі її почали називати просто “тальер”. У Московії цю ж монету охрестили “ефимком”, узявши за основу початок оригінальної назви — йоахим (це чоловіче ім'я, яке російською звучить як “Ефим”).

Ішов 1654 рік, час правління Олексія Михайловича Романова. Московська держава саме вступила у виснажливу війну з Польщею і війна цілком спорожнила казну. Цар збільшив податки, але зuboжілий народ не мав чим платити. І тоді боярин Ртищев придумав спосіб поповнити казну: оскільки свого срібла в державі не вистачало, гроші почали виготовляти... з іноземних монет. Здебільшого західноєвропейських — тальерів. У російську монету їх перетворювали шляхом перечеканки, а з 1655 року — надчеканки, для чого використовувалася звичайний круглий штем-

пель для копійок: зображення вершника на коні й рік: 1655. Такі монети називали “ефимки з познакою”. До речі, з плином часу “тальер” (або “далер”), змінений голландською, а потім американською вимовою, перетворився на відомий нам “долар”.

Походження скарбу в Рясках пов'язане, найімовірніше, із суконною мануфактурою. З історичних джерел відомо, що її заснували 1719 року, певний час вона була власністю генерала Вейсбаха, а з 1737 року — фельдмаршала Мініха. Після заслання останнього до Сибіру 1742 року Рясківська суконна мануфактура перейшла у відання Мануфактур-колегії. 1754 року її пожалували князю Б. Г. Юсупову разом із безвідсотковим кредитом у 10 тисяч рублів на 10 років для розширення виробництва. За це Юсупов мав виготовляти сукно для армії.

За даними О. Шафонського, розміщеними у “Чернігівського намісництва топографічному описі” 1786 року, на Рясківській суконній мануфактурі налічувалося 50 суконних верстатів і 10 — каразійних (на них виробляли грубу шерстяну тканину). На них працювало 600 малоросіян із села Ряска, а також 100 привезених великоросіян обох статей. Сукно, повідомляється в описі, тчуть просте, солдатське і вищого гатунку. Першого сукна виготовляють за рік 30000, та ще каразей 1500 аршинів. Солдатське сукно постачають для війська в Київську “обер-штер-крігс-комісарську” комісію, крім цього продають для штатних рот трьох малоросійських намісництв та стороннім купцям. Красильню і сукновальний млин мають тут же, біля фабрики, на річці Смоші.

1797 року, коли власником мануфактури був син Б. Г. Юсупова Микола, тут працювало вже 1326 осіб, зокрема 999 майстрів та їхніх учнів.

Немає сумніву, що рясківський скарб належав комусь із заможних людей, найімовірніше, одному із власників мануфактури, можливо, і самому Мініху. Перед засланням він міг закопати гроші в землю, сподіваючись повернутися і використати їх. Але так і не зміг цього зробити.

Про великий скарб Карла XII, короля шведського, розповідали у селі Варва, яке входило свого часу до складу Прилуцького козацького полку. Нібито під час Північної війни шведи награвували в Україні незліченні цінності й возили їх за собою цілим обозом. Після поразки під Полтавою Карл XII з рештками військ кинувся на південь до Дніпра. З армією було покинчено, але похідну казну ще можна було врятувати. За наказом Карла декілька возів, супроводжуваних надійними людьми, відірвавшись від відступаючих до Переволочної шведів, рушили кружним шляхом на північний захід до литовського кордону.

Під Переволочною шведи були остаточно розгромлені, а обоз дійшов до Прилуки і тут шведи переконалися у безнадій-

ності свого становища. Російські загони займали шляхи і населені пункти. Розраховувати на допомогу українського населення після Полтавської поразки й утечі Мазепи не доводилось. Тоді шведи вирішили заховати дорогоцінне майно. На високому пагорбі поблизу Варви вони викопали глибокий лъох, склали туди коштовності, лаз заклали камінням.

Мешканці Варви згадують, як ще за часів Першої світової війни до села приїздили якісь “генерали”, що мали певні документи й плани, але скарб не викопали. Так і лежить десь казна шведського короля цілісінькою.

Розповідь про сховок біля села Варви — лише одна з багатьох легенд про скарби, закопані під час війни зі шведами. Про те, що шведи справді закопували в українську землю не лише гроші, а й зброю, свідчать документи тих років.

Як склалася доля гетьмана Мазепи, всім відомо. А яка доля його скарбів? Відомо, що гетьманська скарбниця була в Батурині — столиці українських гетьманів з 1669 року. А коли Мазепа прибув до Карла XII, то привіз у своєму обозі значну частину грошей. Відомо, що на шляху до шведів обоз зупинився в Прилуках, наприкінці січня 1709 року його відправили Лохвицю, а в лютому — у Хорол. У березні гетьманську скарбницю перевезли у Великі Будища, де була штаб-квартира Карла XII. Достовірно відомо, що вже після Полтави, переправляючись через Дніпро, Мазепа захопив із собою два барильця із золотими монетами. Про те, що Мазепа встиг узяти з собою багато грошей, свідчить і той факт, що навіть у вигнанні він мав можливість позичити Карлу 240 тисяч тальерів. А після смерті гетьмана в його казні залишилося тільки грошима 260 тисяч червінців, не кажучи вже про срібні речі й різні прикраси.

Після переходу Мазепи на бік Карла XII російський уряд доклав усіх зусиль, аби знайти й конфіскувати майно колишнього гетьмана. Уряд обіцяв віддати кожному, хто вкаже на слід скарбів гетьмана, половину від знайденої суми або вартості майна. Ось тоді й виникли і донині не затихають чутки про скарби Мазепи, сховані ним під час утечі з України.

Мені також доводилося не раз чути про скарби, залишені шведами й мазепинцями в Прилуках, зокрема про затоплене в річці Удаї судно з монетами та іншими цінностями. Очевидно, це були “відгуки” на чутки про вже згадуваний мною варвівський скарб. Вони, однак, не позбавлені сенсу. Відомий факт: коли наприкінці жовтня 1708 року за кілька днів до свого від'їзду в розташування шведів, Мазепа зібрав старшин і оголосив їм: “Пусть бы всяк зарывал в землю все, что есть дорогого, потому что царь, не надеясь от Украины постоянства в случае неприятельского вторжения, хочет устроить что-то недоброе над гетманом и над всем народом”.

До речі, недалеко від Батурина розташована одна з вірогідних “адрес” гетьманських скарбів — замок Мазепи Гончарівка. В останні роки гетьманства Мазепа особливо турбувався про його укріплення, обравши своєю замською резиденцією. За свідченнями недруга Мазепи Кочубея, Гончарівку на початку 1708 року гетьман “обнести велел знатним валом для якоїсь неведомої причини”.

Був у Мазепи ще один замський палац на хуторі Поросючка під Бахмачем. Саме в Поросючці у листопаді 1708 року всі старшини, що були при гетьманові, полковники, сотники і знатні військові товариші принесли присягу на вірність Мазепі й

підтвердили готовність “надіятися на протекцію шведського короля”. Мазепинський палац згодом було зруйновано, але неподалік сучасної залізничної станції Бахмач і понині помітні сліди старовинних будівель.

Ще один скарб, але вже справжній, знайшли у селі Колісники Прилуцького району. Мешканці села розповідали, що десь у середині 60-х років минулого століття під час весняної повені розмило загату на ставку. Коли її відновлювали, викопали горщик, вщерть наповнений монетами, гроші були номіналом в один карбованець періоду від Петра II до Катерини II, а отже, ще й Анни Іванівни та Єлизавети Петрівни. Старожили села пригадували розповіді, що поблизу місця, де був знайдений горщик із грішми, колись давно мешкали священики, яким і міг належати закопаний скарб.

Селяни, що брали участь у відновленні загати, відразу ж розкопали монети, потім віддали місцевим умільцям для виготовлення сережок та інших прикрас, роздали дітям, щоб гралися з коштовностями? Звісно: гостра небезпека, яка змушувала рятуватися самому негайно, і не давала можливості вивезти майно. Закопати його в землю було надійніше, ніж залишити деінде. Ховаючи у такий спосіб цінності, утікач сподівався колись повернутися і забрати свою власність. Іноді це йому справді вдавалося. Але частіше власник гинув чи не мав змоги повернутися з чужини, або ж потім сам не міг відшукати надто ретельно заховане майно.

Що ж, звичай закопувати гроші й цінності справді існував. Що змушувало людей розлучатися з коштовностями? Звісно: гостра небезпека, яка змушувала рятуватися самому негайно, і не давала можливості вивезти майно. Закопати його в землю було надійніше, ніж залишити деінде. Ховаючи у такий спосіб цінності, утікач сподівався колись повернутися і забрати свою власність. Іноді це йому справді вдавалося. Але частіше власник гинув чи не мав змоги повернутися з чужини, або ж потім сам не міг відшукати надто ретельно заховане майно.

Чимало монет після чергової оранки чи сильної зливи знаходили поблизу Густинського монастиря. Це були поодинокі мідяки різних номіналів, такі як полушка, денга, копійка, двокопійчні монети, рідше — п'ятаки. Мідні монети з написом “полушка” періодично чеканились в період з 1700 до 1810 року, а з 1839 року уже з написом “1/4 копійки” — аж до 1916 р. Мідна “денга” чеканилась із початку XVII століття, в 1849—1867 рр. вона мала напис “денежка”, а потім — “1/2 копійки”. Від тривалого перебування в землі майже всі монети були зіпсовані, лише на окремих можна було прочитати номінал та рік карбування.

Ще коли в Густині діяла школа, в учительській кімнаті був невеликий стенд із монетами різних років чеканки. Тут можна було побачити мідні копійки часів Петра I та монети інших номіналів аж до періоду царювання Миколи I.

Як відомо з історичних джерел, а також із розповідей старожилів, у Густині влаштовувалися щорічні ярмарки, на які приїздило багато купців із різних регіонів України й Росії. Нерідко під час жвавої торгівлі монети випадали з гаманців і губились. Ось чому стільки монет різних часів опинилися в землі на території колишньої торгової площі біля стін Густинського монастиря.

Уляна ВОЛІКОВСЬКА
Фото Олександра ЛІТВИНЕНКА

“Ти подумай, що народ наш
тому лише вічний,
Що Мамай оживляє його знову і
знову...”
Леонід Горlach

Виставка народилася завдяки дитячому конкурсу “Я козацького роду”. Табір “Козацька фортеця” цього року організував художній конкурс, на який надійшло багато робіт дітей віком від 6 до 17 років.

“Діти часто пов’язують козацтво саме з образом Козака Мамаю, — каже Раїса Сеннікова, заступник директора з наукової і освітньої роботи. — Тому ми вибрали 30 дитячих робіт і представили їх відвідувачам разом з роботами відомих київських художників. Саме ця виставка започатковує проект “Відлуння”, у рамках якого висвітлюватиметься часовий, міжкультурний діалог, діалог батьків і дітей тощо”.

Малюнки переможців вражають багатогранністю дитячої фантазії. Роботи різнопланові й асоціативні: стримані і яскраві, у стилі петриківського розпису, графічні... Хтось зобразив Мамаю як співця, що збурих народ, хтось втілює його в образі Тараса Шев-

ченка. Один задуманий, інший тужить, а ось мужній і бойовничий... Кожний козак в обрамленні традиційних символів: дуба як символу світового дерева, бандури, що символізує музу, церкви — духовності. А посередині зали величезний Козак Мамай, якого малювали всі діти на підбитті підсумків конкурсу.

В іншій залі більше сорока робіт: картини, гобелени, кераміка, розпис на склі. Більшість художників відійшли від народної картини й зобразили модерного Козака Мамаю. Так, приміром, Володимир Гарбуз утілює Мамаю в міфічних іпостасях зореви́сника, рибоптаха, сонцедара, а Василь Копайгоренко — в образах змібборця, філософа, воїна. У Любові Міненко він безликий, сентиментально-ліричний, із птахом на плечі. У Валерія Франчука Мамай замислений, із мечем, а за спиною — тривожний місяць. Наталія Кучер зобразила Мамаю біля брами Зборовського, на Андріївському узвозі та зі степовими бабами. Леонід Гопанчук

Надчасовий образ українського духу

Козак Мамай, втілений у народній міфології, віддавна хвилював, збурював уяву та надихав українську душу. Він поєднав у собі риси волелюбного філософа, звитязного воїна, проникливого поета, осяяного мудрістю та божественною силою. Мамаями нарікали кам’яних ідолів на вершинах курганів, а зображення героя-захисника на народних полотнах, віконницях, дверях, вулицях мало глибоке символічне значення та слугувало оберегом. І нині до барокового мотиву козака-бандуриста звертаються художники, письменники, по-різному осмислюючи його. Свідчення цього — виставка у Національному музеї літератури “Мамай. Образ козака Мамаю в сучасній літературі та мистецтві”.

змалював роздолля Козака Мамаю: у центрі образ степу як символу волі, посеред якого кам’яні скульптури.

Аскетичний, стриманий Козак Мамай Феодосія Гуменюка зображений із чистими умовними аркушами як символами на заборону слова, рукопису, малюнка. Ця картина перегукується із роботою 70-х років Галини

Севрук, яка зобразила Мамаю з невинними символами ворона, лисиці, тривожного місяця...

У Галини Дигас, Михайла Гайового, Юрія Кучеренка Козак Мамай ближчий до традиційного народного образу. У творчості Петра Ганжі Мамай утілений у гобеленах і в декоративних керамічних тарілях.

На виставці експонуються лі-

тературні твори Володимира Рутківського, Леоніда Горлача, Олександра Льченка, Раїси Ліши тощо.

Варто також пригадати, що на офорті Тараса Шевченка “Дари в Чигирині” Мамай зображений в інтер’єрі Богдана Хмельницького. Георгій Нарбут зобразив його на гербі Української Народної Республіки 1918 року. Перебуваючи у радянських тюрмах, зверталися до образу Мамаю Ігор Калинець та Опанас Заливаха.

А завершити хочеться словами дослідника Станіслава Бушака, який влучно зазначав: “... в “Мамаях” закладено дуже важливу для української душі інформацію, яка передається з покоління в покоління, визначаючи засадничі риси нашого національного характеру”. Тож образ Козака Мамаю надчасовий, синтезуючий і магнетичний вічно живитиме наші душі та оберігатиме історичну пам’ять українського народу.

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Шановні пані та панове, колеги і друзі! Українці!

Закликаємо Вас скласти пожертву на спорудження пам’ятника світочущу української науки та культури, видатному державному та громадському діячеві, Героєві України, академіку П. Т. Троньку.

Переказуйте, будь ласка, хто скільки зможе, на рахунок Фондації його світлого імені. Кожна копійка — цеглинка пам’яті!

Гідно вшануємо пам’ять Людини, яка уособлює сумління і честь України!

Отримувач: Фондація Героя України, Академіка П. Т. Тронька.

Код ЄДРПОУ 38148742

Р/р №26004010476638 в ПАТ “Укрсоцбанк” Печерського району міста Києва, МФО 300023

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

В. о. головного редактора
Євген БУКЕТ

Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК

Заступники головного редактора
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47,
Євген БУКЕТ
279-39-55

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел/факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ просвітницької роботи
Надія КИР’ЯН
270-55-57
Відділ культури
Микола ЦИМБАЛЮК
279-49-47

Відділ коректури
Тетяна ЩЕРБАК
Ірина СТЕЛЬМАХ
278-63-69

Комп’ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК,
Олег БЕССЬКИЙ
278-63-69

Кореспондент
Уляна ВОЛІКОВСЬКА

Черговий редактор
Уляна ВОЛІКОВСЬКА

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org
http://prosvitanews.org.ua

Видруковано з готових фотоформ у
ТОВ “Поліграфцентр” у середу.

Наклад у серпні — 18 800

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.
Відповідальність за достовірність

інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Прогвіти”
обов’язкове.
Індекс газети
“Слово Прогвіти” — 30617

“Змужніють серця новітніх предтеч — захищене українське слово знову виблискуватиме своєю чистотою”.

Інтелігенція застерігала Президента

Напередодні підписання Януковичем мовного закону Ківалова—Колесніченка Президент провів зустріч у Криму з представниками інтелігенції України. Ця зустріч викликала неоднозначні відгуки, враховуючи те, що сталося буквально наступного дня, коли Янукович підписав закон, до якого ще напередодні мав начебто чимало застережень. Учасникам зустрічі дорікають, що вони не змогли переконати Главу держави не підписувати закон. Наша газета дає слово учасникам цієї зустрічі.

Іван ДРАЧ, Герой України:

— Ми поїхали на цю зустріч, щоб спробувати зупинити цей бульдозер, що насувався на нашу мову, — цей закон. Як могли, переконували Президента не підписувати закон. Він начебто прислухався до наших думок, зауважень, пропозицій.

Але коли ми вже повернулися з цієї зустрічі додому, у мене склалося враження, що закон таки буде підписаний, бо вже все давно вирішено.

Павло МОВЧАН, голова ВУТ “Просвіта”, народний депутат України:

— Коли ми їхали на цю зустріч, ще була можливість нашому Президентові довести, що він Президент усієї України, а не її частини чи Малоросії. Ми наводили численні аргументи проти підписання цього закону. Леонід Кравчук говорив про антиконституційні положення його статей. Я у своєму слові прямо заявив, що такий закон веде до розколу України, процесу балканізації, за-

пускає механізм руйнації держави. Та ж Росія ніколи б не ухвалила такого закону, незважаючи на те, що це федеративна держава. Натомість Росія нещодавно ухвалила закон про державний статус російської мови, яка й так є панівною в РФ. Не так давно США ухвалили закон про державний статус англійської мови, яка й так є державною протягом більш як двох століть. Але там розуміють загрози для державної англійської мови з боку латинізації, через наплив іспаномовних мігрантів. В Іспанії, крім іспанської, існують каталонська, баскська мови. Але в країні ухвалено закон, згідно з яким освіта ведеться винятково єдиною державною іспанською мовою. Хіба це не приклад для нас?

Я доводив Президентові, що замість того, щоб ухвалювати одіозний мовний закон Ківалова—Колесніченка, треба було парламенту ухвалити закони на підтримку державної української мови. Ще кілька років тому я подав у парламент такий законопро-

ект. Потім можна ухвалити і закон про мови, яким підтримати мови національних меншин. Замість цього всього ухвалюється закон Ківалова—Колесніченка, який веде до розколу України.

Президент зізнався, що багато з того, про що говорили ми, учасники зустрічі, він почув вперше. А це вже проблема, що саме чує наш Президент, хто йому доповідає, як інформують.

Микола ЖУЛИНСЬКИЙ, голова Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка, академік:

— Президент України Віктор Янукович сказав, що його тривожить стан української мови як державної мови в Україні, і через те в нього є серйозні зауваження до того закону про засади державної мовної політики, який ухвалила Верховна Рада. Пропозиції Глави держави щодо його вдосконалення спрямовані на посилення ролі української мови.

Є робоча група, яка працюватиме над пропозиціями щодо вдосконалення цього закону. Я бачу, що іншого виходу немає — необхідно подати такі пропозиції, які змінили б кардинально положення цього закону, і Президент має намір це підтримати.

Підготував Петро АНТОНЕНКО

А тим часом почалося...

В Одесі російській мові надали статус регіональної.

Одеська міська рада на позачерговій сесії у понеділок ухвалила рішення, згідно з яким російська мова отримала в місті статус регіональної. Документ ухвалений у рамках реалізації положень закону “Про основи державної мовної політики”.

Сергій ГОРИЦВІТ, м. Одеса

Перервавши відпустку, депутати Одеської міськради (більшість з яких — регіонали) провели позачергову сесію, на порядку денному якої було лише одне питання — про надання у місті російській мові статусу регіональної. Меру Одеси Олексію Костусеву та його поплічникам хотілося бути першими у реалізації горезвісного закону “Про основи державної мовної політики”, на цій сесії був також почесний гість — співавтор законопроекту Вадим Колесніченко.

Доповідав регіонал Олексій Косьмін, голова робочої групи у розробці програми “Розвиток і збереження російської мови в Одесі”. Її затвердила і щедро профінансувала міськрада за рахунок платників податків ще наприкінці березня. Тож у багатьох сферах суспільного життя, у дошкільних і освітніх закладах, у ЗМІ, у топоніміці Одеса вже фактично впровадила російську мову як регіональну. Тепер сфера її впливу безмежно розширюватиметься, витісняючи повсюдно мову державну.

У тексті нинішнього рішення міськради щодо надання російській мові в Одесі статусу регіональної зазначається, що у місті мешкає майже 30 % (292 тисяч) етнічних росіян, а російською мовою послуговується понад 90 % мешканців. За це рішення проголосували 73 із 111 присутніх депутатів. Тепер російською мовою видаватимуть акти міськради і міськвиконком, вестимуть діловодство й листування. Російською дублюватимуться написи на офіційних бланках, печатках, штампях, таблички підприємств і організацій, назви вулиць. Бізнесмени отримали право рекламувати свої товари й послуги тією мовою, якою заохочуть.

Крім того, міськрада гарантувала мешканцям міста право отримання освіти російською мовою. Якщо раніше така можливість була лише у першокласників і

Мерія Одеси першою «узаконила» російську мову

вихованців дитсадків, то тепер перейти з українських у російські класи зможуть учні різного віку. Заяви від батьків та учнів щодо таких переходів прийматимуться до 1 жовтня. Тут доречно нагадати прихильникам тотальної русифікації Одеси, що буквально нещодавно більшість батьків майбутніх першокласників обрали для своїх дітей *українську мову навчання*. І це при тому, що російські класи під тиском мерії відкрито в усіх школах, за винятком української гімназії № 7.

Олексій Костусев не приховував свого задоволення, а В. Колесніченко палко потис йому руки і подякував за те, що Одеса стала першим містом, де російська мова стала регіональною.

Одеська обласна рада теж визнає російську мову регіональною на території області. Її голова Микола Пундик скликав депутатів на позачергову сесію, яка відбудеться 15 серпня. Напередодні він зазначив, що для позитивного рішення є всі підстави, бо 20,7 % мешканців області — росіяни. Він зазначив, що в окремих районах Придніав'я до російської додадуться й інші регіональні мови.

Загалом в Одеській області мешкає 1,5 мільйона українців, 508 тисяч росіян, 150 тисяч болгар, 123 тисячі молдаван, 27 тисяч гагаузів, 13 тисяч євреїв і кілька десятків тисяч представників інших 127 національностей. Однак у керівників більшості районів, де можна запроваджувати регіональні мови національних меншин, бажання і матеріальних можливостей для цього немає. Про це вже заявили голова Ренійської райради Іван Ковальжи та голова Болградської райдержадміністрації Микола Садаклієв. Керівник Асоціації болгар, депутат облради Антон Кіссе, застеріг своїх одноплемінників не поспішати і не гарячкувати, а зв'язати на те, чи матимуть потім молоді люди, які закінчать болгарську школу, можливість навчатися у болгарських вищих навчальних закладах. Цього їм ніхто гарантувати не може.

Як відреагували на реальне запровадження російської мови в Одесі політичні патріотичні організації? Ніяк! Це при тому, що упродовж кількох останніх місяців активісти “Просвіти”, ВО “Свобода”, молодіжної громадської організації “Сокіл” неодноразово пікетували облраду та облдержадміністрацію, виступаючи на захист української мови.

А в якій формі надалі триватиме боротьба за збереження української мови, чи не вицахне її запал у дні передвиборних баталій, покаже час.

Акція на сходах під Українським домом — наша спільна справа...

На сходах під Українським домом люди протестують на захист української мови на території держави Україна. Це постійна, щоденна боротьба мільйонів за свої права на рідній землі. Ми — нащадки тих, хто пережив польський і російський колоніалізм, радянський тоталітаризм. І те, з чим ми боремося, це не тільки боротьба з наслідками колоніалізму й тоталітаризму, а й намагання їх реанімувати, надати їм законності.

Для того, щоб акція тривала, і ми мали можливість поспілкуватися з однодумцями, крім голодувальників під Українським домом є люди, котрі забезпечують щоденне життя цього плацдарму українського духу. Сьогодні мова про них.

Аліна БОДНАР, 19 років, м. Сокиряни, Чернівецька область:

— Зараз я очолюю прес-центр табору “УкрДім. Нова хвиля”. На даному етапі дуже важлива інформаційна робота, оскільки 24 серпня “УкрДім. Нова хвиля” організовує всеукраїнський з'їзд громадських організацій і небайдужих громадян. Завдання нашого прес-центру — змінити пасивний світогляд людей, адже якщо ми хочемо змінити Україну, то повинні насамперед змінити себе. Нам дуже потрібна інформаційна підтримка, а також свідомі українці, які допоможуть нам у робочі будні. Якщо Ви бажаєте допомогти, то телефонуйте за номером: 0969913200 (“УкрДім. Нова хвиля”, прес-центр).

Чекаємо Вас 24 серпня 2012 року під “Українським домом” за адресою вул. Хрещатик, 2, о 10 годині.

Олександр ПРУДНИКОВ, 28 років, м. Київ:

— Моя мета — творити нове майбутнє. Я біля Українського дому з 6 липня. 28 років розмовляв російською мовою, але вирішив підтримати акцію на захист української, саме тут познайомився із широкими людьми з усієї України, поспілкувався і збагнув, що таке рідна мова. З 6 липня розмовляю українською, вдосконалюю її за допомогою уроків у “гостинній республіці”. Мене надихають люди, які боролися за незалежність нашої держави.

Я комендант табору “УкрДім. Нова хвиля”. Забезпечую порядок у таборі, організовую роботу кухні, прес-центру, інформаційного столу, розпоряджаюся коштами, які люди жертвують на нашу акцію.

Запрошую всіх свідомих українців 24 серпня 2012 року о 10 годині прийти під “Український дім” за адресою Хрещатик, 2, на захист української мови.

Олександра ТУРЯНСЬКА, 73 роки, етномузиколог, член Національної спілки композиторів, м. Івано-Франківськ:

— Я українка, і тому я тут. Моя донька вважає, що участь у політичних акціях не дає результату, що на нас ніхто не зважає, але, як відомо, крапля камінь точить, і якщо кожен вкладе свою частку у спільну справу, тоді буде результат.

Протягом останнього тижня я збираю підписи, готую і приношу з дому обіди, спілкуюся з прихильниками, роз'яснюю нашу мету, щоб у людей, які до нас приходять, сформувалася позитивна думка про акцію.

Іван НАГОРНИЙ, 53 роки, м. Канів, Черкаська область:

— Я сюди приїхав на захист української мови — єдиної державної. У таборі проводжу агітаційну роботу, забезпечую порядок і охороняю табір. На днях до нас приєднається Канівський козацький полк, який 24 серпня 2012 року в Києві братиме активну участь у акції.

Тамара ШЕВЧУК, 17 років, м. Івано-Франківськ:

— Коли мені зателефонували з громадської організації “Відсіч” і повідомили про події, які відбуваються, я одразу взяла квиток на найперший потяг, що їхав із Франківська в Київ. Мене обурює ставлення до української мови, культури, звичаїв, історії в нашій державі. Більшість свого життя я прожила в Аргентині й самотужки в іспаномовній країні вивчила українську, навчилася вишивати, самостійно розбиралася в історії країни. Надзвичайно обурена ситуацією, що склалася в Україні, дивує, що люди не поважають своє, рідне...

Степан СТЕПАНОВИЧ, м. Трускавець:

— Я оберігаю табір від провокаторських наступів і створюю атмосферу любові та взаємоповаги. Дякую тим хлопцям і дівчатам, що своєю жертвою на грані ви увиразнюєте злочинну аморальність влади і наближаєте її неминучу поразку. Завдяки вам змужніють серця новітніх предтеч, що викрикуватимуть мерзоту нашого суспільного занепаду. І захищене вами українське слово знову виблискуватиме своєю чистотою.

Роман ЛАПУДА, Оксана СЕМЕНЮК

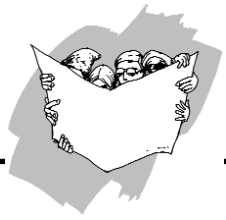

Фото Олександра Литвиненка

Нарешті Президент оприлюднив свій вибір

Степан ХМАРА,
Герой України

Підписавши так званий “закон про засади мовної політики”, він став головним співучасником злочину проти українського народу разом із Литвином і тими депутатами, які голосували за нього.

Бо це “закон” про послідовне витіснення і ліквідацію української мови — найбільш цінності українського народу.

Президент зробив зухвалий виклик усім добросовісним громадянам України. Янукович дав зрозуміти всьому українському суспільству, що він вибрав курс на підтримку антиукраїнської п'ятої колони, яка веде наполегливу боротьбу за ліквідацію Української держави на догоду московським імперіалістам.

Підписавши цей бузувірський незаконний витвір ворогів українського народу, Янукович поставив себе поза Конституцією України й відтепер не має права називатися президентом України, бо цим вчинком він позбавив себе легітимності від українського народу.

Янукович здійснив політичний суїцид і державний злочин, і за це (і не тільки!) неодмінно понесе юридичну, тобто кримінальну відповідальність.

Де ж лежать спікерів крила?

Алла ДИБА,
Київ

Абсурдність нинішньої ситуації в Україні виразно віддзеркалює свіжоспечений мовний закон. Це тільки одна з безлічі гірких ягідок на колючому кущі, вирощеному нинішньою владою. І якщо Азаров із Януковичем — зайди на нашої землі, а останній взагалі не мав нормального дитинства, батьків, відповідного виховання, не одержав, незважаючи на офіційну версію, доброї освіти. В цьому нашого президента можна хіба що пожаліти. Хоча ж доліз на владні вершини — відповідай за все, що робиш. Плати життям і здоров'ям, бо ж інакше не треба було туди лізти.

У зв'язку з цим — і один з епізодів мого сьогоднішнього. В кінці липня мала щастя знову побувати у Звягелі (Новограді-Волинському) на святі Лесі Українки. Поруч із безліччю позитивних емоцій, зустрічами з друзями, новими знайомствами, мала й декілька дивовижних вражень. Про перше вже не раз говорили в Новограді, але місцевому начальству, очевидно, так зручніше. І Леся Українка для них, може, більше інтер'єр для себе, коханих, тому на святі сцена повністю закриває пам'ятник поетесі, і вона спостерігає за дійством ніби через ґрати — конструкції сценічного задника чіткими рисками перекреслюють її скульптурний портрет. І, навіть запросивши на свято й нагородивши місцевою премією імені Лесі Українки авторів пам'ятника Миколу Обезюка й Миколу Босенка, ніхто у них не питає, чи ж за тишиною їхній героїні у тому закапелку. До речі, скульптор і архітектор добра на ту залізку перед чи не найкращим скульптурним портретом Лесі Українки у світі не давали, продумавши свого часу всю площу, вписавши й Палац Культури, й пам'ятник, і алеї, й квітники. Але хто ж їх питатиме, тих творців?..

Другим неповторним враженням цьогогорічної поїздки став для мене спікер Верховної Ради. Спершу на численних “бігмордах”, де найбільше запам'яталися очі. Мене люди питали: “Ви побачили, які злі у нього очі? Знаючи цю біду, художники, які готували ті плакати, мали б очі трохи підмалювати!”. Але де там!.. Отож спершу мене зустрів Литвин на портреті, потім його охоронці з “надзвичайно інтелегентними” фізіономіями, які готували зустріч із новоградцями й охороняли спікера від нас. І вже згодом з'явився він сам — сивий, білосніжний на сцені над юрбою і Лесею Українкою в закутку. Його полум'яний виступ закінчився фразою: “Дайте мені крила!”. Мені в той момент пригадалася популярна пісня радянських часів: “Вибери мене, вибери мене, пtiца щаст'я завтрашнього дня!”. А, це ж почалася виборча кампанія, то Литвин гуртує прибічників...

Уже в Києві почула, що спікер таки підписав злочинний мовний закон. А як же Ваші крила, Володимире Михайловичу? Споконвіку крилами для людини була його рідна мова, культура, земля, родина. І це в людини або є, або нема. Бо дають це кожному з нас Бог, батьки, Вітчизна. Чи відсьогодні Литвин і зі своїми рідними батьками почне спілкуватися через перекладача з російськомовного суржику, який нам уперто нав'язують “великі інтелектуали” Колесніченко, Кивалов, Азаров, Янукович? Оті горе-перекладачі, тлумачі-помічники вже не раз ставили Литвина в куток. Хоча б тоді, коли підсовували роботи західних вчених, які він “нечтоже сумяшеся” публікував, як власні. Отож не знаю, чи дадуть новоград-волинці й на цей раз Литвині крила, але хотілося б нагадати, що, навіть вже літаючи, можна потрапити в стрімке піке, й невідомо ще, чи після того збереш своє пір'ячко.

Мовний «закон» — зміїна отрута для української нації

Коментар народного депутата України Івана ЗАЙЦЯ щодо підписання президентом України В. Януковичем “закону” про засади державної мовної політики

Поспішне підписання 8 серпня 2012 р. В. Януковичем антиконституційного мовного закону красномовно засвідчує:

- агресивну українофобську сутність правлячого режиму;
- повну владну делегітимізацію президента, уряду, парламентської більшості;
- остаточне перетворення теперішньої влади незалежної України в інструмент зовнішніх антиукраїнських сил у боротьбі проти Українського народу та його держави;
- домінування бандитсько-шахрайських методів у державному управлінні країною.

Підписання цього псевдозакону, безумовно, свідомий вибір і цілком усвідомлена дія В. Януковича. Президента неодноразово та ґрунтовно інформували відомі правники, філологи, експерти, громадські й державні діячі про антиконституційний характер “закону” й усі загрози та небезпеки, які він породить. Але В. Янукович цинічно проігнорував їхні професійні висновки та рекомендації. Останню зустріч із представниками української інтелігенції він використав не для пошуку виходу з критичної ситуації, а як ширму для прикриття всіх тих порушень, які здійснив сам і представники його режиму для прощтовхування цього “закону”. Усе це робилося під патронатом В. Януковича, який фактично контролював увесь процес його підготовки й ухвалення.

Президент В. Янукович знав, що підписує не закон, ухвалений парламентом, а юридичну фікцію — сфабрикований керівництвом Верховної Ради та фракцій парламентської більшості документ. Мовний законопроект від представників Партії регіонів не ухвалювався, бо не було його другого читання. Тексту закону до другого читання не існувало, жодна із більш ніж двох тисяч поправок на пленарному засіданні не розглядалася, постатейне голосування не проводилося. До того ж, усі голосування парламентської більшості щодо цього законопроект відбувалися з грубим порушенням статей 82 та 84 Конституції України, зокрема щодо особистого голосування народними депутатами та роботи парламенту відповідно до закону про Регламент.

Президент В. Янукович знав, що цей “закон” — елемент геополітичної спеоператії зовнішніх антиукраїнських сил, спрямованої на ліквідацію української державності. Але він як гарант державного суверенітету та Конституції України не відвернув цієї загрози. Більше того, він усе робив так, щоб саме руками української влади втілити в життя цей антиукраїнський сценарій.

Президент В. Янукович знав, що цей “закон” прямо суперечить статті 10 Конституції України і в незаконний спосіб ревізує чинне мовне законодавство, яке впродовж більш ніж 20-річного періоду забезпечувало мир і спокій у нашій Вітчизні. Однак він віддав перевагу деукраїнізації та русифікації України, породженню протиріч між громадянами на мовному ґрунті, розділенню України на ізольовані в мовно-культурному відношенні регіони, запуску процесів “балканізації” України та сприянню сепаратизму.

Таку діяльність не можна кваліфікувати інакше як замах на конституційний лад України та державну зраду.

Мотиви таких дій президента та правлячого режиму в цілому зумовлені:

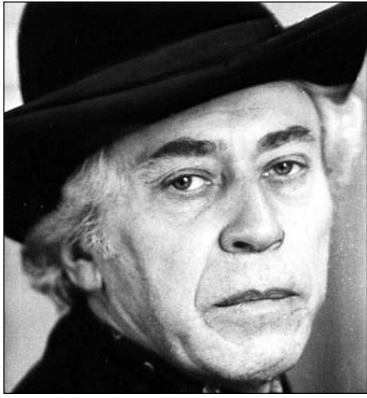
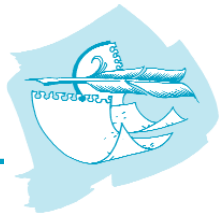
- їх патологічним українофобством;
- примітивним бажанням помсти українськомовним і російськомовним проєвропейськи та демократично орієнтованим громадянам, серед яких Партія регіонів і комуністи ніколи не мали підтримки. Це також помста за Помаранчеву революцію і власний переляк, якого вони не можуть позбутися й досі;
- радянсько-комуністичною ментальністю, схильністю до авторитарних практик із минулого, зокрема щодо штучного формування “нової исторической общности — советского народа”, зручного для влади;
- рефлексним заграванням перед Кремлем і внутрішніми антиукраїнськими силами.

Підписаний В. Януковичем мовний “закон” — зміїна отрута для української нації та держави. Пропозиції ж щодо створення робочої групи з доопрацювання “закону”, щодо програми розвитку української мови та створення державного органу з мовної політики — це лише намагання створити ілюзію вироблення протиотрути, яка начебто здатна нейтралізувати отруту “закону”. За відсутності закону про державну українську мову й небажання президента його мати, та в умовах вступу в дію підписаного “закону”, всі ці пропозиції ніщо інше як технологія прискореного перетворення української мови з державної на регіональну.

Підписаний мовний “закон” — замах на українську націю та базові засади української державності, а не просто виборча технологія, як дехто вважає. Це початок практичного процесу з перезаснування української держави, де замість української етнічної основи держава базуватиметься на російській культурній і політичній традиції, що неодмінно призведе до перетворення України з незалежної держави українського народу на малоросійську губернію новітньої російської імперії. Цей “закон” створює загрозу українському народу, бо мова — дім буття нації. Очільники правлячого режиму повинні усвідомити, що українці мають право на захист всіма засобами своєї державності, системоутворюючим елементом якої є українська мова.

Патріотичні сили повинні організувати всебічний опір запровадженню цього “закону”. Для цього треба якнайшвидше скликати широкий форум патріотичних партій і громадських організацій на захист української мови. Нашою відповіддю має стати активний український патріотизм і дії на утвердження української мови як єдиної державної. Політична опозиція та громадяни мають домогтися повного скасування цього антиконституційного закону, який підриває конституційний статус української мови як єдиної державної мови та сіє розбрат між людьми.

Ми маємо шанс зупинити у мирний спосіб вакханалію українофобського правлячого режиму В. Януковича на парламентських виборах у жовтні. Цим шансом треба скористатися, щоб усунути від влади Партію регіонів, Компартію та їхніх сателітів і повернути Україну на шлях європейського розвитку.

Упорядник і автор
літературно-критичних розвідок
лауреат Національної премії
ім. Т. Шевченка
Володимир БАЗИЛЕВСЬКИЙ

*Забрати все!
Себе віддати всьому!*
О. Теліга

Поезія — один із засобів пізнання і приборкання вислизаючого світу. Брама, перед якою вона зупиняється в нерішучості — кінцевість існування. Ключі від брами — у несповідимій сили. Формула про незнищенність матерії не тішить: у тій іпостасі, в якій ти існуєш зараз, ти вже не будеш ніколи.

Безсмертя душі? Але де гарантії? Б'ється Психея-душа-поезія перед зачиненою брамою. Безсила щось побачити потойбіч, обростає реп'яхами відчаю, сумні-

14 серпня минуло 75 років від Дня народження нашого улюбленого автора Володимира Базилевського — відомого поета, критика, публіциста, автора книжок поезії “Поклик простору”, “Допоки музика звучить”, “Чуття землі небесне”, “Труди і дні”, “Вибране”, “Колодязь”, “Вертеп”, “Вокзальна площа”, “Украдене небо”, “Віварій”, “Кінець навігації”, “Крик зайця”, одностовника вибраних поетичних творів “Вертеп”; книжок критичної прози “І зав'язь дум, і вільний лет пера”, “Лук Одиссеїв”, “Холодний душ історії”, лауреата Шевченківської премії.

Суб'єктивна антологія “Стріла” свідчить про відданість Володимира Олександровича Поезії, його високу ерудицію і працьовитість. Наприкінці цього року “Стріла” вийде в світ у “Бібліотеці “Слова Просвіти”. Це й буде нашим подарунком Ювіляру.

З роси й води Вам, дорогий поете!

Редакція

вів і надій. Знання таки примножують скорботу.

Хочеться віри. На перехресті знання й віри визріває абсцес трагізму. Він і є найпотужнішим джерелом творчості. Коли б людина була невмирущою, поезія стала б непотрібною. Потреба в ній відпала б з тієї причини, що індивіда не мучила б його тимчасовість. Отже, його психологія, інтелектуально-чуттєва сфера кардинально б змінилися. Він став би ким завгодно, можливо, навіть одним із тих інопланетян, що їх продукують автори фантастичних романів, тільки не собою нинішнім.

Ось чому так мало поетів-оптимістів і така рідкість безоглядного бадьоро нота. Йдеться про оптимізм як світоглядну рису, як природний волевияв ества з допомо-

гою звичайних слів, організованих певним чином. Питання — кого з українських поетів можна зарахувати до категорії оптимістів, либонь, зависло б у повітрі, коли б не це незграбне, антипоетичне прізвище Теліга (та й Кандиба — не краще), яке мовби на сміх приклеєне до цієї артистичної, відкритої настій, напрочуд чарівної жінки, яка, за спогадами О. Лятурицької, брала призи на празьких танцювальних вечірках.

Річ, звичайно, не в призах і не в танцях. Але і в них також, якщо згадати бодай оці рядки з “П'ятнадцятої осені”:

*Немов рослина
в соняшнім вікні,
Яка неждано
вигнулась стрільчасто,*

Олена ТЕЛІГА (1907—1942)

Тривання у пекучій грі

*Я відчувала
стрункність власних ніг
І гнучкість рук,
що хочуть взяти щастя.*

Ця спрага щастя відбилася навіть у ритмах “Танго” і “Козачка”. Поезія Олени Теліги — поезія втішання сушим. Тут запрошується розхожа фраза — у всій його повноті. Зрештою, в цьому нас переконують більшість дослідників її творчості.

У тім-то й річ, що ні. Це поезія двох культів — інтиму й героїки — у їх взаємоперетіканні і переплетінні. Все інше губиться, а якщо й присутнє, то тільки як тло й додаток. Маємо не банальний гедонізм, а сприйняття життя у його вершинних виявах, що унеможливило пасивність.

*Ти в тінь не йди.
Тривай в пекучій грі.
В сліпуче сльиво
не лякайся дивитись.*

Вона, одна з небагатьох, мала цю мужність — дивитися в сліпуче сльиво, не заплісуючи очей. Це не споглядальна поезія, а поезія дії, втручання, шляхетної агресії. Тому таке відчуття в ній намагання спрямувати енергію в єдино можливе річище, дати їй вихід у найприродніший спосіб. Прямо чи опосередковано, але лірична героїня майже завжди диктує свою волю, навіть коли насправді вона її не диктує, а тільки намагається щось поправити й увиразнити — таке враження справляє той надмір сил, що вчувається за цими текстами.

В цьому полягає різниця між інтимною лірикою Теліги і Сосюри, який тяжіє до ситуаційності, *розповідає* про своє кохання. Втім, ці поетичні птахи ширяють на різних висотах.

Сосюра, хоч і запевняв: “Я для тебе зірву Оріон золотий...”, але літав над самісінькою землею, зачіпаючи крилом не тільки її квітники, а й сміттєзвалища.

Лист

Л. Мосендзові

Ти б дивувався: дощ і пізня ніч,
А в мене світло і вікно нарозстіж.
І знов думки, і серце у вогні,
І гостра туга у невпиннім зрості.

Твоє життя — холодний світлий став,
Без темних вирів і дзвінків приборів.
І як мені писати тобі листа
І бути в нім правдивою собою?

Далеко десь горить твоя мета,
В тяжких туманах твій похмурий берег,
А поки — спокій, зимна самота
І сірих днів тобі покірний шерэг.

А в мене дні бунтують і кричать,
Підвладні власним, не чужим, законам
І тиснуть в серце вогнену печать,
І значать все не сірим, а червоним.

Бувають дні — безжурні юнаки
Вбігають в дикім перегоні,
Щоб цілий світ, блискучий і п'яний,
Стягнути звідкись у мої долоні.

На жовтій квітці декілька краплин —
Ясне вино на золотавім лезі.

І плине в серце найхмільніший плин:
Далекий шум незроджених поезій.

Буває час: палахкотять уста,
Тремтить душі дзвінке роздерте плесо,
Немов хтось кинув здалека листа
І кличе десь — без підпису й адреси.

Життя кружляє на вузькій межі
Нових поривів, таємничих кличів
І видаються зайві і чужі
Давно знайомі речі і обличчя.

В осяйну ж мить, коли останком сил
День розливає недопите сонце,
Рудим конем летить за небосхил
Моя душа в червоній амазонці.

2

І вже тоді сама не розберу:
Чи то мій біль упав кривавим птахом,
Чи захід сонця заливає брук...
Для тебе ж захід — завжди тільки захід!

Чергують ночі — чорні і ясні —
не від вогню чи темряви безодні,
Лише від лиску спогадів і снів,
Усіх урядів і дарів Господніх.

І в павутинні перехресних барв
Я палко мрію до самого рання,
Щоб Бог зіслав мені найбільший дар:
Гарячу смерть — не зимне умирання.

Бо серед світу неспокійних днів,
Повз таємничі і вабливі двері,
Я йду на клич задимлених вогнів —
На наш похмурий і прекрасний берег.

Коли ж зйду на каменистий верх
Крізь темні води й полум'яні межі —
Нехай життя хитнеться й відпливе,
Мов корабель у заграві пожежі.

Відповідь

О, так, я знаю, нам не до лица
З мечем в руках і з блискавками гніву,
Військовим кроком, з поглядом ловця
Іти завзято крізь вогонь і зливу.

Ми ж ваша пристань — тиха і ясна,
Де кораблями — ваші збиті крила...

Не Лев, а Діва наш відвічний знак,
Не гнів, а ніжність наша вічна сила.

Та ледве з ваших ослабілих рук —
Сповзає зброю ворогам під ноги,
Спиває ніжність легендарний крук —
Жорстокий демон бою й перемоги.

І рвуться пальці, довгі і стрункі,
Роздерти звички, мов старі котари,
Щоб взяти зброю з вашої руки
І вдарить твердо там, де треба вдарить.

Та тільки меч —
блискучий і дзвінкий —
Відчує знову ваш рішучий дотик,
Нам час розгорне звиклі сторінки:
Любов і пристрасть...
Ніжність і турботи.

Чорна площа (III)

Мужні пальці торкнулись рук,
Хиже серце забилось поруч.
Знову тіло — напружений лук,
Гостра радість — стрілою вгору.

Відсахнулась на мить юрба,
Покотилось по ній потоком:
Не чіпати лише раба,
А такого — цілити в око!

На чолі твоїм темний знак,
Кров червона тече струмками.
Та тепер я за двох міцна
І за двох піднімаю камінь.

Не загинеш! За муром день
Ллється з неба вином гарячим
І життя не стоїть, а йде
Гострим сміхом і гострим плачем.

Олив'яне лице юрби
Згине в сонці і блискавицях —
Тільки вітер нас буде бити
По звитяжних, щасливих лицах!

Я руці, що біла, — не пробачу —
Не для мене переможний бич!
Знай одно: не каюся я, не плачу,
Ні зітхань не маю, ні злоби.

Тільки все у гордість замінила,
Що тобою дихало й цвіло,
А її тверда й холодна сила
Придушила тепле джерело.
Але навіть за твоєю шпигруту
Стріл затрутих я тобі не шлю,
Бо не вмію замінити в отруту
Відгоріле соняшне — “люблю”.

Літо

Топчуть ноги радісно і струнко
Сонні трави на вузькій межі.
В день такий віддатись поцілункам!
В день такий цілим натхненням жити!
П'яним сонцем тіло налилося,
Тане й гнеться в ньому, мов свіча, —
І тремтить схвильоване колосся,
Прихилившись до мого плеча.
В сотах мозку золотом прозорим
Мед думок розтоплених лежить,
А душа вклоняється просторам
І землі за світлу радість — жити!
І за те, що стільки уст палило
І тягло мене вогнем спокусу,
І за те, що замінить несила —
Ні за що — твоїх єдиних уст!

Моя душа й по темнім тронку
Не хоче слухатись порад,
І знову радісно і струнко
Біжить під вітер і під град.

Щоб заховавши мудрий досвід
У скринці без ключа і дна,
Знов зустрічати сірий розсвіт
Вогнем отрути чи вина.

Щоб власній вірі непохитній
Палить лампаду в чорну ніч
І йти крізь січні в теплі квітні,
Крізь біль розлук — у радість стріч.

А перехожим на дорогах
Без вороття давати дари,
І діставати нові від Бога,
Коли не вистачить старих.

Вечірня пісня

За вікнами день холодне,
У вікнах — перші вогні...

Тут же маємо інше — зухвалість спроби літання у розрідженому повітрі аж до “прагнення невимовного” і радості, що “воно невимовне” (Ю. Шерех).

На такій захмарній висоті любов стає актом мужності, а мужність — любов’ю. Для В. Державина “Вечірня пісня” Олени Теліги — геніальний синтез любовної і громадянської лірики. Написала ця жінка всього кілька десятків віршів, але її характер відбився в них, як у дзеркалі. Температура цих віршів переважно висока. Стан душі — здебільшого піднесеність, ейфорія, екзальтація. Найуживаніші образи — сонце, вогонь, вихор, вітер, буря, завірюха, повінь, трім, блискавка. Многократно повторюються хміль, вино, найхмільніший, сп’яніння у різних змінних формах цього останнього та похідних від нього.

Повну ясність у цей, накиданий у такий спосіб автопортрет, вносить стаття з промовистою назвою “Партачі життя” і не менш промовистою підназвою — “До проблеми цивільної відваги”. “Партачі життя” — документ рідкісного прямостояння і сили духу. А в сумі з віршами — запеклий бунт проти монотонності, сірості шодення.

А в мене дні
бунтують і кричать,
Підвадні власним,
не чужим законам.
І тиснуть
в серце вогненну печать,

І значать все
не сірим, а червоним.

Є. Маланюк: “Вона вся, як істота, була якимось протестом проти сірости, проти безбарвності, нудоти життя, яку роблять партачі, не лише наші, а й світові. Це була людина, яка хотіла радості, хотіла барвистості, повноти, ще радості, і ще радості з усім королівським значенням цього слова. Радості, неприступної для плебея”.

Ю. Шерех називав О. Телігу “поеткою життєвого шалу” і писав при цьому про тверезість її поетичного мислення, уміння поєднувати конкретне з абстрактним, чітку ритмічну організацію, залізу суворість композиції, самоострим, самоопанування, самодисципліну. Але генезу всього цього позитиву виводив з... альбомної поезії. Запевняв — поетична місія авторки в тому й полягала, щоб визволити альбомну поезію з полону провінційного флірту й міщанського шодення.

Таке тлумачення викликало справедливі нарікання. Маємо приклад, коли критик заганяє об’єкт у схему. Вибудовує свою, не позбавлену струнковості й цікавої інформації теорію, погодитися з якою однак рішуче неможливо.

Річ у тім, що той образний ряд, який наводить Шерех як аргумент, зустрічається не тільки в альбомній, а й у *серйозній* поезії романтиків, починаючи з Ба-

тюшкова, Пушкіна, Лермонтова. Заяженими поетизмами ті образи стали пізніше, та й то далеко не всі.

О. Теліга, етнічна українка, народилася в С.-Петербурзі, зростала й виховувалась в інтелігентній зросійшеній родині. Промовиста деталь: її хрещеною матір’ю була Зінаїда Гіппіус. Зрушення в родинному оточенні в напрямку материзни почалися під тиском зовнішніх подій. Батько майбутньої поетеси — Іван Шовгенів — став міністром в уряді УНР. Навернувся до українства старший брат. І тільки молодший — відлуння родинного розколу — і далі тримався свого русофільства, писав вірші російською.

Через російських авторів прилучалася до поезії й Олена Шовгенів. Перенавчання, світоглядний перелом, засвоєння рідної мови і захоплення ідеями націоналізму — усе те відбувалося уже в Празі під впливом потужного українського інтелігентного оточення. Спілкування з пражанами перевернуло життя дівчини.

Під дією цих двох чинників — засвоєного раніше чужого і свого, нового, що його уособлювали Маланюк, Липа, Ольжич, Дарган, О. Лятуринська, Стефанович, Мосендз та інші, менш відомі — і формувалася вона як поетеса.

Окремі перегуки і впливи простежуються вже на поверхневому рівні. Грунтовне слово — за

майбутніми дослідниками. Одне ясно: витоки слід шукати саме на цьому перехресті, а не в альбомній ліриці. Складність полягає в тому — і про це треба сказати прямо — що О. Теліга не встигла виробити повною мірою свого стилю, як це вдалося, приміром, Липі. Але йшла вона до нього твердою ногою. Тільки неабиякий поет міг сказати так точно і сильно: “блискавок *фанатичні* очі”.

Не видається переконливою й думка Шереха, що поетка буцімто замкнула себе в рамці “гордості-вірності”. Коли йдеться про поетів такого темпераменту як О. Теліга, розмова про самообмеження вельми ризикована й суперечлива у своїй основі. Чи не спровокувала це Шерехове твердження сама поетеса деякими своїми деклараціями на зразок:

Це щастя, що росте
в тісних обіймах рамки
Закритої душі і рамку цю дере!

У тім-то й річ, що рамка тріщить і розпадається під тиском нестриму чуттів. Д. Донцов запишио назвав О. Телігу “поеткою вогненних меж”. Природна аберация зору сучасника, якого потрясла загибель молодого таланту й вродливої комунікабельної жінки в розповні сил, яка мала відвагу і в поезії, і в житті називати речі своїми іменами.

Але він же єдиний помітив те, чого не помітили інші — міс-

терію, тайну в її писаннях. І був переконаний, що без з’ясування цього моменту ті писання не зрозуміти. Принаймні, уточни-мо, розуміння було б неповним. За всієї відкритості і прямолінійності цієї поезії, натрапляємо в ній на окремі рядки, строфи чи й цілі вірші (“Безсмертя”, “Вірність”), які не піддаються однозначному тлумаченню. Це підтвердження складності душі, яка поривається за межі повсякдення в марному намаганні назвати оте невимовне, слушно зауважене Шерехом.

Усе є в цій творчості, яка стрімко набирала висоту: і класична форма, і стихійність як вихід за її межі, і рудименти риторики, і вразливість окремих місць, надто вихоплених із контексту, але передусім — особистість: жива, цілісна, неповторна.

І в павутинні перехресних барв
Я палко мрію до самого рання,
Щоб Бог послав мені
найбільший дар:
Гарячу смерть —
не зимне умирання.

Бог почув і послав. Але як же вперто переслідує крамольна думка про необов’язковість цієї жертви, як і двох інших, що обернулися зяючими проломами у поезії горішнього поверху. Так, йдеться передусім про цих трьох: Юрія Липу, Олега Ольжича і про неї — Олену Шовгенів-Телігу.

Замкни у моїх долонях
Ненависть свою і гнів!
Зложи на мої коліна
Каміння жорстоких днів
І срібло свого полину
Мені поклади до ніг.
Щоб легке, розкуте серце
Співало, як вільний птах,
Щоб ти, найміцніший, сперся,
Спочив на моїх устах.
А я поцілунком теплим,
М’яким, мов дитячий сміх,
Згашу полум’яне пекло
В очах і думках твоїх.
Та завтра, коли простори
Проріже перша сурма —
В задимлений, чорний морок
Зберу я тебе сама.
Не візьмеш плачу з собою —
Я плакать буду пізніш!
Тобі ж подарую зброю:
Цілунок гострий, як ніж.
Щоб мав ти в залізнім свисті
Для крику і для мовчань —
Уста рішучі, як вистріл,
Тверді, як лезо меча.

Чоловікові

Не цвітуть на вікні герані —
Сонний символ спокійних буднів.
Ми весь час стоїмо на грані
Невідомих шляхів майбутніх.

І тому, що в своїм полоні
Не тримають нас речі й стіни,
Ні на день в душі не холоне
Молодече бажання чину.

Що нам щастя солодких звичок
У незмінних обіймах дому —
Може, завтра вже нас відкличе
Канопада грізного грому.

І напружений погляд хоче
Відшукати у тьмі глибокій,
Блискавок фанатичні очі,
А не місяця мрійний спокій.

Безсмертне

Упало світло ліхтарів
На день конаючий і тихий,

Та перед смертю він зустрів
Посмертні свічі дивним сміхом.

І, мабуть, кожен з нас відчув
Той сміх як переможну силу,
Як перенесену свічу
За межі схилю.

І це тому я, мов у сні,
Пішла серединою вулиць
І очі зустрічні ясні,
Не глянули, а розчахнулись!

Та я минала всі вогні,
Мов світло не своєї брами,
Бо чула: ждане довгі дні
Вже йде з безсмертними дарами.

Без назви

Не любов, не примха й не пригода, —
Ще не всьому зватися дано!
Ще не завжди у глибоких водах
Відшукаєш непорушне дно.

І коли твоя душа, воскресла,
Знову мчиться у осяяну путь,
Не питай, чиї натхненні весла
Темний берег вміли відштовхнути.

Не любов, не ніжність і не пристрасть,
Тільки серце — збуджений орел!
Пий же бризки, свіжі та іскристі,
Безіменних, радісних джерел!

Танго

І знов з’єднались в одну оману
О, дивне танго, — і сум, і пристрасть.
Пливу на хвилях твого туману,
Згубила керму, спалила пристань.

І б’ється серце, і гнеться тіло
В твоїм повільнім і п’янім вирі —
Блакитне сонце мені світило,
А буде чорне, а може, й сіре...

Чекає прірва на кожнім схилі —
Та сум і пристрасть манять так п’яно.
Пливти все далі, віддавшись хвилі.
Та завтра, вранці, під перший промінь,

Зрадливе танго, твого туману
Мені не пристрасть туманна сниться —

Зоріє ясно в чаду і втомі,
О, світла ніжність, твоя криниця.

Козачок

Кожний крок — сліпуча блискавиця,
А душа — польовий буйний вітер.
Розгоряються уста і лиця
Неспокійним пурпуровим квітом.

Не піймаєш! Я — вогонь, я — вихор,
А вони спиняться не звикли!
Але раптом усміхнуся тихо
І в очах моїх заграє виклик.

А душа, розбещеністю п’яна,
Вип’є туги золоту отруту.
О, злови мене, злови, коханий,
Я так хочу біля тебе бути!

Бачиш — стіни зникли, мов примари!
Трави лізуть нам під заклабуки, —
А над нами рожевіють хмари!
Перед нами зеленіють луки!

Тільки зловиш, — радісно і в’юнка
Закручу тебе звитяжним рухом,
А з оркестри бризне поцілунків
Весняна, бурхлива завірюха!

Соняшний спогад

Василеві Куриленкові
Мій чорний день хитнувся і розтанув
Гарячим сонцем спалений згори.
Це знову ти, ніколи не коханий
І завжди близький, спогадом гориш.

Ось я вдихнула чудодійний розчин
Ясного сміху, променятих слів,
І знов вернула на поля і площі
Своїх давно перейдених шляхів...

Де не було примар на виднокрузі,
Де на терезах вірної ваги,
Так, як тепер, моїх непевних друзів
Не відтягали — певні вороги.

II

День липневий, жовточервоний,
І дзвінкий, мов веселий рій!
Чи ж не молодість наша дзвоном
Розліталась від наших мрій?

У воді швидкі перегони,
Відпочинок на межах піль.

Чи ж не молодість наша дзвоном
Ударяла у срібло хвиль?

І від сонця цілком бронзові,
Заблукавши в зелену тінь,
Ми звірялись собі в любові...
До героїв і до богинь.

III

Де ж ти смієшся, думаєш і ходиш
З незмінним саявом в соняшних очах?
Мій любий хлопче,
знов нагрілись води
І спіє липень в теплих овочах!

Махнуть рукою! Розіллять вино!
Хай крикне хтось —
хай буде завірюха, —
Ах, як я хочу віднайти вікно
У сірим мурі одностайних рухів!

А в тім вікні нехай замерехтить
Чиєсь обличчя — вперте і сміливе,
Щоб знов життя —
надовго чи на мить —
Розколихалось хвилею припливу.

Щоб погляд чийсь,
мов трунок дорогий,
Переплеснувся найсвітлішим плином,
Де очі інших, очі ворогів
Не домішали яду чи полину.

І в душній залі буде знов рости
Така дитинна й божевільна мрія:
Що задля мене хтось зуміє йти
Крізь всі зневаги — так, як я умію!

Гострі очі розкриті в морок,
Б’є годинник: чотири, п’ять...
Мое серце в гарячих зморах,
Я й сьогодні не можу спати.

Але завтра спокійно встану,
Так, як завжди, без жодних змін,
І в життя, як в безжурний танок,
Увійду до нічних годин.

Придушу свій невинний спогад.
Буду радість давати й сміх.
Тільки тим дана перемога,
Хто й у болі смяється зміг!

— **Юрію Григоровичу, коли художника Логвина потягло на письменство?**

— Перша моя дитяча книжечка вийшла 1961-го. Казку про північне сяйво почув у дитинстві, потім намагався знайти її в якомусь виданні за тридцять років. Не знайшов. Двадцятирічним студентом художнього інституту 1959 року почав працювати над текстом. Майже рік писав і шліфував, хоча машинописного тексту було лише вісім сторінок. Зробив малюночки. Пішов у видавництво. Там згодилися надрукувати, але сказали переробити і текст, і малюнки. Переробив. Знову приніс у видавництво. Прийняли. Сказали: “Усе добре. Однак ніхто не повірить, що Ви це самі написали. Вигадайте якийсь народ, якому ця казка належить”. Я вигадав енципів на кшталт ненців, мовляв, їх двісті-триста осіб залишилося, це міноритарний народ (тобто такий, що зникає) Російської Федерації. Отже, в анотації написали: “Енецька народна казка, записана на Таймирі”. Ніколи там не був, минула ця чаша і моїх родичів.

— **Отже, Вас спонукали до містифікації?**

— Авжеж. Та я був дуже радий успіхові. Я студент другого курсу, моя книжка продається, наклад вражаючий — 65 тисяч. Тоді, 1961 року, розкладки були скрізь на вулицях, книжки продавали, як нині продають чебуреки і хот-доги.

У художньому інституті моїм керівником був Василь Ілліч Касіян, постать вельми неоднозначна. Вражаючий художник-графік із глибоким соціальним звучанням у двадцятих роках у Празі, а закінчив як співець “трудоу звитя” і великих та малих лєніних.

— **Та система багатьох колосів деформувала і ламала. Це в незалежній Україні ми сміливими стали. А як Вас радянська ідеологія обтесувала? Чи доводилося йти на компроміси?**

— Я був дуже веселим хлопцем і мене ніхто всерйоз не сприймав: ані дисиденти, ані партійні органи. Тому я якось проскочив, лишився собою. Переслідвань не було, просто не сприймали. Ось я приношу роками один і той самий рукопис, нові речі додаю, а мені відмовляють. Потім начальство нагорі змінилось, і мої твори пішли в друк.

1978 року (це за компартійного ідеолога Маланчука було), коли я четвертий рік сидів без роботи, приніс рукопис у видавництво “Радянський письменник”. Редактор сказав: “Якщо нічого не напишеш на сучасну тематику, то видавати тебе не будемо”. Хоч усі п’ять внутрішніх рецензій були позитивні, книжку гальмували. Я вичаїв із себе сучасну тему. Це єдина річ, на яку мені невесело дивитися, хоча там холоуїства немає. Вона йшла першою, тож начальство дало добро і книжечка побачила світ.

Були відверто дурні стражі комуністичної моралі. Скажімо, директор видавництва “Радянський письменник” на прізвище Стась, який до того був босом мілького калібру у Спілці письменників. Його поставили після того, як зняли прекрасну людину Анатолія Мороза. Це було після погрому роману “Собор” Олеся Гончара. Приходжу до Стася, а на столі лежить моя друга книжечка, малесенька. Запитую: “Невже мене читаєте?”. Гадав, є речі, які потребують більшої турботи. Тоді томами-вагонами видавали Заг-

ребельного, Збанацького, Головченка-Мусієнка, Самбука з його псевдодетективами про боротьбу з підпіллям націоналістичним, фашистами. З чиновника спала апатія: “Вас треба читати уважно між рядками”.

Я знизав плечима, подумав: “Хай тобі грець, яка може бути крамола в історичних оповіданнях про античну Грецію, стародавній Рим, Єгипет, про середньовіччя, часи боротьби з половцями?” Я навіть до козаччини не доходив. Мене цікавила медієвістика, тобто глибоке середньовіччя часів вікінгів, гунів, половців, печенігів, хазарів.

Юрій Логвин: «Безкультурність породжує монстрів»

Наш гість — письменник і художник-графік Юрій Логвин. Автор двох десятків книжок, де використано широкі пізнання з української та світової історії, етнографії та фольклору, розрахованих насамперед на широку дитячу та юнацьку аудиторію. Автор серії поштових марок “Давня Україна”, “Гетьмани України”, “Історія війська в Україні”, “Українська хата”, “Українські водяні млини”.

Лауреат премії імені Лесі Українки 2012 року за “Кращий твір для дітей та юнацтва” — роман “Таємна перлина”.

Наша зустріч відбулася після вельми приємної для Юрія Логвина події — виходу книжки “Велика риба” у видавництві “Ярославів Вал”.

Та пильних доглядачів було достатньо. Що тут скажеш? На що витрачалися людські ресурси? На ідіотські заборони. Минув той час. Я і мої колеги багато чого не зробили, і ті люди пішли геть — і з життя, з усього. Який сенс був у тому? Мені важко збагнути роль людей, котрі були гальмом для творчих особистостей. Змарновані часи. Не там шукали. Ну не мої ж новели розвалили ту систему. Поруйнували, зокрема, господарники, які шалено крали, фінансові оборудки влаштовували, підпільні цехи. Раніше до ринкових потуг Горбачова, Чубайса чи Гайдара всі вже стабільно були куплені і розподілені. Одна економіка була офіційна, друга — підпільна.

— **Ваша квартира-майстерня на вулиці Олеся Гончара розташована на тринадцятому поверсі. З вікон відкривається велична панорама Києва...**

— Нічого вже не видно, окрім висоток. Коли я сюди вселився тридцять років тому, тут був фантастичний краєвид з Батиєвою горою, Володимирським собором. За останні вісім років забудови загидили простір. І це — злочин. Є писана історія, яку можна переписувати. Завжди знайдеться у нас, за кордоном документ, який спростовуватиме те, що хтось перебрехав в історії. Коли ж знищують історичний рельєф, обрії (чого не роблять, скажімо, у Парижі, Празі чи Лондоні), назавжди викреслюють сторінку з історії міста, народу, країни. Це вже ніколи не повернути.

— **Як графік і новеліст, пильний до деталей, як би Ви охарактеризували нашу дійсність?**

— Вражаюче поєднання звичайної дурості, неосвіченості й агресивності, суто біологічної. Три компоненти. Неосвіченість убиває.

Якщо людина не розуміє, що історія — не тільки те, що написано у підручниках, а й те, де вона ходить, зустрічається, проводить друзів, одружується, відвідує дні народження, хрестини, поховання... Людина має розуміти, що вона є частиною історичного

процесу. Стара гімназія, навіть радянська школа 40—70-х років минулого століття, коли ще працювали старі вчителі, давала це відчуття.

Та двієчники-трієчники до рвалися до корита. Вони не розуміють елементарного. Пригадую слова з трактату давньоримського архітектора: “Нові будинки треба будувати так, щоб вони не затуляли вид на річку або на море”. Це сказано дві тисячі років тому!

Ну як пояснити це нинішньому архітекторові, який навчався по блату або за хабарі? Не секрет, що нині можна і на іспити не хо-

поїхав в Західну Україну, в північно-західну частину Волині, у монастир Зимненський, де як аспірант вивчав оборонно-церковну архітектуру XIV—XV століть. Мій батько до війни працював архітектором, був дуже здібним, перспективним, здобував премії на різних конкурсах. За його проектами і участю будували у Харкові, Миргороді, Кіровограді, Брянську. Йому було 28 років, він мав творчий темперамент, залізну волю. Після війни він не потрапив в аспірантуру на сучасну архітектуру, довелося займатися давниною.

Поїхав до монастиря. Він не був тим архітектором, котрі нині

ознайомлюються, як будують на Заході і не вивчають ґрунти, геологію, історію містобудування Києва за останні п’ятсот років. Треба у комплексі все вивчати. Батько так і робив. Він вивчав ікони, начиння, архітектуру, скульптуру, живопис, декоративне і ужиткове оздоблення... Згодом поїхав у Ригу забирати нас із мамою.

Якось ми удвох із батьком (осінь, мжичка, класична прибалтійська погода) надибуємо в центрі Риги православний собор неподалік від монумента Свободи. На паперті стояв чоловік,

не лише в матеріалі археологічних досліджень, читав хроніки, літописи, стародавні тексти. А там читати або посилання на Святе писмо. Коли про щось пишеш, не тільки пояснюєш когось певну епоху, насамперед сам намагаєшся її зрозуміти. А Біблія — це ключ.

З нею мене пов’язує дивна історія, що починається 1946 року. Ми з мамою, тікаючи з голодного Києва, певний час перебували в Ризі, яка була тоді радянською за вивіскою, але по суті ще буржуазною. Там навіть були приватні крамнички і можна було по-людському жити. А батько в той час

неймовірно схожий на старця на цвинтарі з гравюри-офорта Шевченка, — з книгою, босий, з бородою.

Батько показує на книжку: “Що це таке?”. “Біблія”, — каже дід. Батько бере, гортає, роздивляється. Дає гроші і ховає книжку в кишеню шинелі.

Потім, під час проживання у київському підвалі на вулиці Стрілецькій, коли батькові потрібно було щось звирити (він дисертацію писав), з’ясувати незнайоме, він по показчику шукав. Оскільки ж постійно руками щось робив-майстрував, не міг без цього (як і я), то мама читала вголос певне

місце, а він осмислював. Я ці цитовані фрагменти з Біблії пам’ятаю досі, особливо мене вразили афоризми Еклезіаста.

Ніхто з моїх старших мене до віри не навертав і не відвертав. Але до Біблії, Корану, псалмів ставлюся з найглибшою повагою.

Узагалі Святе Письмо варто читати всім, незалежно від того, чи вони невірні чи оцерковлені люди. Адже Біблія дає всі моделі людського буття — від приватного, потаємного до суспільно-громадського, політичного.

Ось хоча б про геноцид. Слово і поняття, яке повсякчас останні роки звучить у всіх ЗМІ. І Біблія дає перший класичний зразок. Після смерті Мойсея на чолі ізраїльтян став Ісус Навин. Землі в ізраїльтян своєї не було. Тож треба було завоювати Обітовану землю. Тому Ісус Навин посилав двох шпигунів у багатюще квітуче місто Єрихон. Там вони все вивідали. Але їх могли схопити стражі. Та їх сховала повія Рахав. За це ізраїльтяни пообіцяли їй життя, коли буде захоплено Єрихон. І ось вони вдерлися в Єрихон: “І нищили вони вістря меча, як закляття, все що було в місті, чоловіків, жінок, малих і старих, волів, овець і ослів” (Книга Ісуса Навина, розділ 6, вірш 21). “Місто ж і все, що було в ньому, спалили, тільки срібло, золото та мідний і залізний посуд віддали в скарбницю Господнього дому...” (там же, вірш 24).

Або ось про Голодомор: “Ліпше тим, що від меча загинули, ніж тим, що з голоду загинули...” (Плач Єремії. Розділ 4, вірш 9). “Своїми ж руками ніжні жінки варили власних дітей, що для них за їжу стали тоді, як гинули дочки народу мого” (там же, вірш 10).

— **Що нині пишеться і що малюється?**

— Готовий авантюрно-пригодницький роман “Меч іржавий”, події відбуваються у 1570—73 роках у Києві на Подолі. Намалював ілюстрації. Якщо все буде гаразд, книжка, можливо, вийде цього року.

Працюю далі над поштовими марками. Закінчую серію “Українські вітряки”. Кожен вітряк обрамлений у свою пору року: зима, весна, літо, осінь. Для мене вітряк важливий не просто як предмет (або корабель, літак, квітка тощо), так більшість художників малює марки. У мене це завжди якась розповідь: що поряд відбувається, які люди, яка архітектура, який стан природи... Отакі красномовні вітряки.

— **І чітко видно, що це — Україна.**

— А іншого я й не збираюся робити. Поступово від античних часів перейшов до старосвітської України.

Втім, тільки-но у видавництві “Ярославів Вал” вийшла моя книжка “Велика риба” і про недавню Україну. Ця історія була намальована ще 1982 року, але оскільки вона відтворювала звичайне життя людей Подніпров’я, не була схвалена до друку видавництвом “Веселка”, і я вирішив видати її тепер, аби нагадати старшому поколінню про реалії тих часів, і розповісти юним читачам про події 1963 року.

У книжці двадцять один малюнок! Вони не є точними ілюстраціями тексту, радше доповнюють його. Отже, читачі матимуть альбом-оповідь.

Спілкувався
Володимир КОСКІН,
фото автора

Євген БУКЕТ

Майже всі Олімпійські ігри минулого століття проходили у змаганні двох “наддержав” — США і СРСР. У XXI столітті місце колишньої комуністичної імперії впевнено зайняла нова — Китайська Народна Республіка. І хоча цьогогоріч упевнено перемогла команда США (104 медалі, з них 46 золотих, 29 срібних, 29 бронзових), уже з першої літньої Олімпіади століття, яка пройшла 2004 року в Афінах, стало зрозуміло, що кількість населення Китаю поступово перевертворюється на відповідні показники в загальнокомандних змаганнях спортсменів. Цьогогоріч досягнення китайських спортсменів (87 нагород, із них 38 золотих, 27 срібних, 22 бронзові) взагалі шокували. Приміром, 16-річна китайська плавчиня Е. Шивень на дистанції 400 метрів комбінованим плаванням встановила новий світовий рекорд. Найцікавіше, що її час виявився на сімнадцять сотих секунди кращим, ніж у переможця в цій же дисципліні у чоловіків. “Відхрещуючись” від звинувачень у вживанні допінгу, китайське телебачення того ж дня показало, як у піднебесній від народження тренують у басейнах майбутніх чемпіонів. Інакше як “спортивним концтабором” це не назвеш...

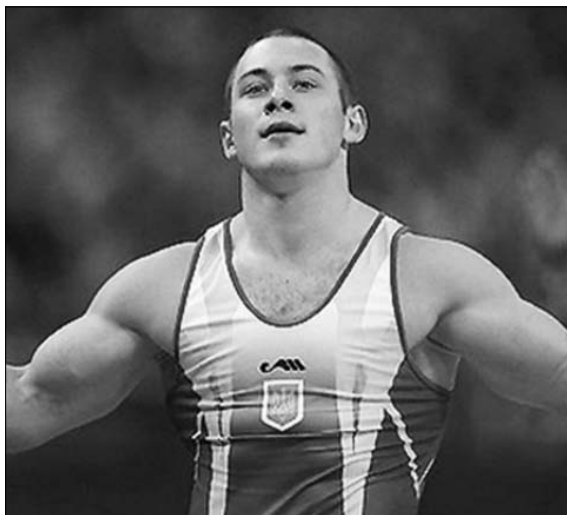
Тріумфальний успіх британських олімпійців (третє місце у загальнокомандному заліку — 65 медалей, з них 29 золотих, 17 срібних і 19 бронзових) пояснюється не лише феноменом “рідних стін”, а й значною прихильністю суддів у деяких видах олімпійської програми. Згадаймо скандальний боксерський бій українця Євгена Хитрова з британцем Ентоні Огого, якого шосили протягували аж до півфіналу. Взагалі, через суддівські скандали тільки Україна не дорахувалася мінімум трьох медалей (бокс, спортивна гімнастика і легка атлетика). Про нарікання інших країн-учасниць

Олімпійські пристрасті

2012 рік для України став роком великого спорту. Ще не забулися футбольні баталії останнього чемпіонату Європи, а вже й XXX Літні Олімпійські ігри стали історією. Українські спортсмени вибороли у Лондоні 20 медалей — 6 золотих, 5 срібних і 9 бронзових. А в медальному заліку Україна посіла почесне 14 місце серед 204 країн-учасниць (8 серед європейських держав). Загалом же, за 17 днів змагань у Лондоні розіграно 302 комплекти нагород у 39-ти спортивних дисциплінах.

Інна Осипенко-Радомська

Ігор Радівілов

можна прочитати в Інтернеті — мережа переповнена повідомленнями про олімпійські скандали.

Ще один неприємний для нас факт — дипломатичний скандал: лише під кінець змагань, після офіційного листа МЗС України на офіційному сайті Лондонської Олімпіади виправили помилки в біографічних даних деяких спортсменів, де Україну вказали як регіон Росії. Про те, що в організаторів змагань проблеми з географією, свідчили також наступні факти. Червоно-синій прапор Тайваню замінили на прапор олімпійського комітету цієї країни; над роздягальнею ізраїльських борців повісили прапор Палестини. А при поданні гравців перед матчем жіночої збірної КНДР з футболу, біля фотографій та імен футболісток помістили прапор Південної Кореї.

Незважаючи на те, що за кількістю нагород Лондонська Олімпіада найгірша для України (1996, 2000, 2004 — по 23 медалі, 2008 — 27), нашим спортсменам є чим пишатися. Зважаючи на стан розвитку спорту в нашій країні, коли спортсмени не мають гідних умов для тренування, вони показали прекрасні результати. Зокрема це загальнокомандна перемога в боксі (2 золотих, 1 срібна, 2 бронзові медалі). Багатьом запам'ятаються наші боксери Олександр Усик і Денис Берінчик, які перед іграми зробили собі козацькі оселедці, а після переможного бою Усика влаштували для глядачів показовий танець-гопак.

Загалом, починаючи від XVII Зимових Олімпійських ігор у норвезькому Лілехаммері, де дебютувала збірна України, наші спортсмени завоювали 35 золотих, 28 срібних і 58 бронзових нагород. Український уряд, замість того, щоб створити нашим спортсменам гідні умови для тренувань, після початку Олімпіади-2012 ухвалив рішення підвищити розмір премій українським спортсменам. За золоту медаль розмір премії відтепер складає 125 000 доларів, за срібло — 80 000, за бронзу — 55 000. Такі ж суми виплачуватимуть тренеру або тренерському штабу спортсмена, який виграв медаль. Що ж, це, мабуть, економічно обгрунтовано, особливо з огляду на те, що щороку кількість медалістів у нас невинно зменшується.

Юлія Каліна

Олексій Торохтій

Олена Костевич

Ольга Саладуха

Яна Шемякіна

Денис Берінчик

Василь Ломаченко

Жіноча естафетна команда України